

Տ Ն Տ Ե Ս

Ա Մ Ս Օ Ր Ե Ա Յ Հ Ա Ն Գ Է Ս

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ր Դ Ա Յ Ի Ն Տ Ն Տ Ե Ս Ո Ի Թ Ե Ա Ն

Բ. ՏԱՐԻ

1888
ՅՈՒԼԻՍ — ՕԳՈՍՏՈՍ

ԹԻԻ 10. 11.

Տ Ն Տ Ե Ս Ի Բ Ա Ժ Ա Ն Ո Ր Դ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Վեցամսեայ ՀԻՆԳ դրուե միայն

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏՆՏԵՍ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Ուրախութեամբ կիմանանք թէ՛ Խը-
նամակալաց եւ Տնօրէն ժողովոյ կող-
մանէ եղած նոր կարգադրութիւննե-
րէն ՚ի վեր զորս նախորդ թուով ծա-
նուցինք, Միութեան գործերն աւելի
ընթացիկ վիճակի մէջ դրուած են եւ յա-
տակագծի շինութեան խնդիրն ալ յա-
ջող քայլ մ' առած է, ուստի շատ հա-
ւանական է թէ քիչ ժամանակէն պի-
տի կրնայ գործի սկսուիլ: Ասկից զատ
Տնօրէն ժողովը կաշխատի այժմ՝ որ
նոյն իսկ այս տարի, գէթ արտաքոյ
կարգի շինութեանց սկզբնաւորութիւն
մը տեղի ունենայ, առանց սպասելու
կանոնաւոր շինութեանց գործոյն, որք
զալ տարիէն առաջ չեն կրնար գոր-
ծադրուիլ:

Տնօրէն ժողովոյ անդամք՝ ինչպէս եւ
Խնամակալաց ժողովոյ անդամք ոմանք՝
յուլիս 9 շաբաթ օրը, գնացին Միու-
թեան հոգերն աչքէ անցնել եւ մտա-
դիր են մօտերս դարձեալ երթալ մի
քանի մասնագէտներու հետ միատեղ,
նպատակ ունենալով որ եթէ կարելի
ըլլայ ձմեռը չեկած հիմնարկութիւն
մը կատարուի:

Միութեան բաժանորդներէն ոմանք
Տնօրինութեան ներկայանալով իրենց

աջակցութիւնը առաջարկելու արտօ-
նագրի ժամ առաջ ստացման համար.
նմանօրինակ առաջարկութիւններ ար-
դէն քանի քանի անգամ զանազան կող-
մերէ եւս եկած ըլլալով, Տնօրէն ժո-
ղովն՝ իւր վերջին նստերէն մէկուն մէջ,
զանոնք անգամ մ' ալ նկատողութեան
առնելէ յետոյ սա եզրակացութեան
յանգաւ թէ՛ ըստ որում Արտօնագրի
ստացման մասին Միութեան գործոց
ընթացքը ցարդ որ եւ է արգելքի կամ
դժուարութեան մը հանդիպած չունին,
հարկ չկայ դիմել նոր միջոցներու, որք
ապահովեալ յաջողութիւն մը չեն խոս-
տանար:

Տնօրէն ժողովոյ այս մասին ը-
րած որոշման մենք ալ համամիտ գըտ-
նուելով, կարծիք կը յայտնենք նաեւ
թէ նա չէր կրնար երբէք ընդունիլ
այնպիսի առաջարկութիւններ, որք կըր-
նան պահ մը սահմանափակել իւր գոր-
ծելու ազատութիւնը: Միութեան գոր-
ծերն տնօրինելու պաշտօնը եւ բնակա-
նաբար պատասխանատուութիւնը կը
վերաբերի Ընդհ. ժողովոյ կողմանէ կար-
գեալ մարմնոյն, այն է Տնօրէն ժողո-
վոյ. եթէ այդ մարմին երբէք դժուա-
րութեան մը պատահի, պարտական է
դիմել Խնամակալոց ժողովոյ խորհըր-
դոյն եւ Ընդհ. ժողովոյ որոշմանը,
առանց որոյ նա չէ կարող երբէք չե-

շիւ իրեն համար գծուած չաւիղէն : Գալով այն ընկերաց՝ որք իրենց եռանդէն դրդեալ միշտ առաջարկութիւններ կը բերեն Միութեան ժողովոյ կամ վարչութեան, այսպիսի ընկերներն անձամբ գործին մէջ չգտնուելով, սովորաբար չեն կրնար գործին ընթացքէն լաւ տեղեկութիւն ունենալ, եւ հետեւաբար իրենց առաջարկութիւններն գործնականապէս միշտ արդիւնաբեր չեն կրնար ըլլալ, բայց եւ այնպէս Միութեան վարիչ մարմիններն պէտք է միշտ լաւ ընդունելութիւն ընեն այսպիսի առաջարկութեանց եւ քաջալերեն հեղինակները, քանզի եթէ անոնցմէ իննսուն եւ ինն անգործադրելի ալ ըլլան, կրնայ թերեւս հարիւրերորդն մեծ օգուտ մը ունենալ Միութեան համար եւ մանաւանդ այս եղանակը վառ կը պահէ ընկերաց եռանդը յօգուտ ընդհանրութեան եւ Միութեան մտածելու :

Միութեան հողային կանոնագրութիւնը, ինչպէս յայտնի է, շատոնց հայերէն լեզուաւ տպուած եւ հրատարակուած էր, սակայն անոր 21^ն եւ 33^ն յօդուածոց գործադրութեան մասին՝ խնամակալաց ժողովոյ կողմանէ հրահանգ եկած էր Տնօրէն ժողովոյ, որ նոցա գործադրութիւնը յետաձգուի մինչեւ որ կանոնագրութիւններն չորս լեզուաւ հրատարակուին : Արդ յիշեալ հողային կանոնագրութիւնը՝ ինչպէս եւ Միութեան հիմնական կանոններն այժմ հայերէնէ զատ, տաճկերէն, յունարէն եւ գաղղիերէն լեզուներով հրատարակուած ըլլալով, Միութեան վարչութիւնը որոշած է՝ հողային կանոնագրի 21^ն եւ 33^ն յօդուածոց տրամադրութիւնքը որք իրենց բաժինը ուշ վճարող ընկերաց կը վերաբերին, այլ եւս գործադրել, ինչպէս կերեւայ տնօրինութեան մէկ յայտարարութենէն՝ որ հրատարակուած է Տնտեսի ներկայ թուոյն մէջ :

Յիշեալ յայտարարութեամբ իմաց կը

տրուի նաեւ՝ թէ Միութեան հիմնադրական բաժիններու գինը մօտեւոյ դարձեալ պիտի բարձրանայ, այսինքն բաժիններու գինը, որ վերջերս 1200 էր, այսու հետեւ պիտի ըլլայ 1400 շրջ. հիմնադրական եւ արձանագրութեան տուրքէն զատ :

Յաջորդ երեսի մէջ կը հրատարակենք Միութեան ամեն ժողովականաց եւ պաշտօնէից անուանց ցանկն, ինչպէս որ խոստացած էինք, նոյնպէս Միութեան վերջին հաշուեկշիռն եւ հաշուեցոյցն թերթիս վերջին երեսի մէջ :

ՅՈՐԴՈՐԱԿԲ

Դանդաղ ընթանալն է գործ կրնային .
Մանր, անոնք որ քեզ ուշիւ կը նային՝
Կը սիրեն ձեռաց ու մեքենային
Արագը :

Վազէ, զրնա, սես, փնսռէ դէս ու դէն .
Հոգ չէ որ նակեղ յորդ ֆրսին կաթեն .
Առանց յոգնութեան չը հանուիր կաթէն
Կարագը :

Մրեակին՝ որ պինդ չը կապեր զօտի,
Չը խրլեր արտին խոտեր սրնոտի,
Կը փրլի հիւղակն՝ երբոր ժանգոտի
Ուրագը :

Ծոյլին վիճակն է վիճակ յիմարի .
Լէր ուրեմն յաւէս, եղբայր իմ, արի,
Որպէս զի քու քանդ երբէք չը մարի
Ճրագը : —

ԱՂԵԳ . Գ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԴԱՄՔ ԽՆԱՄԱԿԱԼԱՅ ԺՈՂՈՎՈՑ

Եօրտամեան Աւետիս	էֆէնտի փաստարան (Ատենապետ)
Աճէմեան Մկրտիչ	» Պաշտօնեայ Հեռագրատան (Փոխ. Ատեն.)
Անթօնիատիս Ժան	» Տնօրէն կայսեր. Հեռագրատան Բէրայի
Արչակ Յակոբ	» Թղթավաճառ
Գարակէօզեան Գրիգոր	» Սեղանակալ
Էսմէրեան Բեգրակ	» Վալուժածի
Կիւլլապեան Միքայէլ	» Թարգ. արտաքին գոր. պաշտօնէութեան
Հիրցըլ Եօհան	» Վաճառական
Միսաքեան Մինաս	» Երկրաչափ, Բ. Տնօրէն Րէժիի գործատան

ԱՆԴԱՄՔ ՏՆՕՐԷՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

Պեկեան Յակոբ	էֆէնտի Տօքթօր (Ատենապետ)
Ճամճը զատէ Ճէմալ	պէյ Պաշտօնեայ ի Մալիէ (Փոխ. Ատեն.)
Մօմճու օղլու Ժան	էֆէնտի Ճանֆէսճի
Ներսէսեան Տիգրան Տ.	» Վաճառական
Չէչէեան Կարապետ	» Վալուժածը
Պօշնակեան Յակոբ	» Փաստաբան
Սարաֆեան Գէորգ	» Վաճառական

ՊԱՏՈՒԱԿԱԼ ՊԱՇՏՈՆԵԱՅՔ

Գանձապահ.	Գարակէօզեան Գրիգոր	էֆէնտի
Քրս. Խնամ Ժող.	Աճէմեան Մկրտիչ	»
Ընդհ. Տնօրէն.	Ներսէսեան Տիգրան Տ.	»
Գանձապետ.	Չէչէեան Կարապետ	»
Ընդ. Քարսուղար.	Պօյաճեան Նշան	»

ԱՆԴԱՄՔ ՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՑ

Իտարէճեան Աւետիս	էֆէնտի, Գրագիր Սեղանակալի
Հաճեան Եղիազար	» , Համարակալ Պատրիարքարանի
Ճամճը զատէ Մազհար	պէյ , Տպարանապետ
Նարինեան Աբրահամ	էֆէնտի, Գործակատար Մօս Ընկերութեան

ԱՆԴԱՄՔ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԱՌՍՁԻՆ ՎԻՃԱԿ

1. Ազնաւոր Յովսէփ	էֆէնտի	Ճարտարապետ
2. Ալի Ֆայիբ	պէյ	Անդամ էվգաֆի Տնօրէն Ժողովոյ
3. Անթօնիատիս Եանքօ	էֆէնտի	Երկրագործ կալուածատէր
4. Զարդարեան Գէորգ	»	Թղթավաճառ (+)
5. Թիւրապեան Սեպուհ	»	Վաճառական
6. Թորգոմ Պօղոս	»	Համարակալ Վաճառականաց
7. Իտ Էտվարդ	»	Փաստաբան գործակ. «Նիւեօրք» Ընկ.
8. Միւթէվէլլի Վիչէն	»	Ճարտարապետ պաշտ. «Տէրքօս» Ընկ.
9. Նարինեան Արրահամ	»	Պաշտ. «Մօս», Անգղ. շոքենաւ. Ընկ.
10. Շիւմանեան Սնդրանիկ	»	Վաճառական
11. Շէյխ Ապտուլլահ	»	Սահաֆ
12. Շնորհքեան Յովհաննէս	»	Պաշտօնեայ ի Պանք Օթօման
13. Զօլաքիտէս Տիմիթրիօս	»	Դասատու
14. Սարբեան Միհրան	»	Գործակալ ապահովագր. Ընկ.
15. Փափաղեան Խաչիկ	»	Համարակալ արտաքին գործոց պաշտ.

ԵՐԿՐՈՐԴ ՎԻՃԱԿ

16. Ալպերթի Ժողէֆ	էֆէնտի	Պաշտօնեայ ի Պանք Օթօման
17. Ահմէտ Ֆախրի	»	Երկրաչափ հեռագրատան
18. Գալֆաեան Միհրան	»	Վաճառական
19. Խիւտավէրտեան Մաքսուտ	»	Թարգման ի Մաքսատան Պոլսոյ
20. Կարապետեան Տիրան	»	Պաշտօնեայ ի Պանք Օթօման
21. Կիւլլապեան Բեդրակ	»	Վաճառական ատաղձի
22. Հաճեան Եղիազար	»	Համարակալ Պատրիարքարանի
23. Միսայէլիտէս Էվանթէլինօս	»	Տէր «Անաթօլի» յուճար. լրագրի
24. Ճամճը զատէ Մազհար	պէյ	Տպարանապետ
25. Մօմճը օղլու Ժան	էֆէնտի	Ճանֆէսճի (*)
26. Պեկեան Յակոբ	»	Տօքթօր (*)
27. Պօյաճեան Նշան	»	Փաստաբան
28. Սարաֆեան Գէորգ	»	Վաճառական (*)
29. Սավֆէթ	պէյ	Երկրաչափ Թաղապետ. Գ. շրջանակի
30. Տալէճիօ Էթիէն	էֆէնտի	Պաշտօնեայ ի Պանք Օթօման

(+) Վախճանեալ

(*) Տնօրէն Ժողովոյ անդամ ընտրուած են այս 3 անձինք.

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԱՆԷ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԴՆԵԼՈՒ ԱՐՏՕՆԵԱԼ ԱՆՁԻՆՔ

Սովորական կամ ընթացիկ գործոց վերաբերեալ թուղթերն հետեւեալ երկու ստորագրութիւնքն պիտի կրեն. Ներսէսեան Տիգրան Տ. էֆ. Ընդհ. տնօրէն և Չէչեան Կարապետ էֆ. Գանձապետ. իսկ սոցա մէկուն բացակայութեան միջոցին պիտի ստորագրէ Պօշնակեան Յակոբ էֆ. անդամ Տնօր. ժողովոյ. դաշնադրութիւնք եւ այլ նոյնպիսի կարեւոր թուղթեր՝ երեք ստորագրութիւն պիտի կրեն, ուստի վերոյիշեալ ստորագրութեանց երկուքին վրայ պիտի յաւելնայ Տնօրէն ժողովոյ Ատենապետ Պեկեան Յակոբ էֆէնտիի կամ ի բացակայութեան նորա փոխ Ատենապետ Ժամհր զատէ Ճէմալ պէյի ստորագրութիւնը:

Իսկ անդամակցութեան եւ հողային վկայագիրներն՝ ըստ 57^{րդ} յօդուածի հողային կանոնագրութեան, պիտի ստորագրուին՝ Ընդհ. Տնօրէն Ներսէսեան Տիգրան էֆէնտիի եւ Ընդհ. քարտուղար Պօյաճեան Նշան էֆէնտիի կողմանէ:

ՄՇՏԱԿԱՅ ՊԱՇՏՏՈՆԵԱՅՔ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Յակոբեան Ովրեստէս էֆ. Ա. Հմարիկ
Մօզեան Սեպուհ » Բ. »
Շատանեան Փէլիքս » Ա. Հաւաքիչ
Քույրամեան Մկրտիչ » Բ. »

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՁԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

Աւելորդ չենք համարիր նաեւ հակիրճ տեսութիւն մ'ընելապատ Միութեան վարչական կազմակերպութեանը վրայ, զի մեր ընթերցողներէն եւ նոյն իսկ Միութեան անդամ գտնուողներէն չատեր դեռ չեն կրցած յստակ գաղափար մ'ունենալ այս խնայողական հաստատութեան վարչական դրութեան վրայ:

Միութեան ամբողջ գործերն նախապէս կը կարգադրուին Տնօրէն ժողովոյ ձեռք, որ ընտրուած է Ընդհանուր ժողովոյ կողմանէ երկամեայ պաշտօնով. Տնօրէն ժողովն՝ իր որոշած ամեն ձեռնարկի ծրագիրը ինչպէս նաեւ սովորական գործոց տարեկան Պիւտնէն պարտի ենթարկել Ընդհ. ժողովոյ հաւանութեան առանց որոյ չկրնար երբէք գործադրուիլ որ եւ է ձեռնարկ. իսկ այդ հաւանութիւն ստանալէ յետոյ Տնօրէն ժողովը, ոչ թէ ինքն կը գործադրէ զայն, այլ կը յանձնէ վարչութեան ի գործադրութիւն: Վարչութիւնն՝ որ Միութեան ամբողջ գործոց գործադիր մարմինն է, կը բաղկանայ երեք պաշտօնեայներէ որք են, Ընդհ. Տնօրէն, Ընդհ. Բարտուղար եւ Գանձապետ եւ որք միատեղ կը գործեն Տնօրէն ժողովոյ անմիջական հսկողութեան ներքեւ եւ օժանդակութեամբ մշտակայ պաշտօնէից: Տնօրէն ժողովն ինչպէս նաեւ վարչութիւնը շաբաթը մէկ մէկ օր նիստ ունին, առաջինը՝ երկուշաբթի եւ վերջինը հինգշաբթի առաւօտները: Բայց ընդհ. Տնօրէնը պարտական է Տնօրէն ժողովոյ նիստերուն եւս ներկայ գտնուիլ եթէ Տնօրեայ գործոց համարն տալու եւ պէտք եղած հրահանգն ստանալու համար:

Վարչութեան եւ Տնօրէն ժողովոյ, ինչպէս նաեւ Միութեան բոլոր գործոց վրայ հսկելու՝ եւ ուղած ժամանակը յարմար դատած եղանակաւն պէտք եղած քննութիւններն ընելու պաշտօն ունի ինքնամակալաց ժողովը, որ կը գումարի սովորաբար երկու շաբաթը մի անգամ. եւ կը բաղկանայ 50 տարեկանի մօտ փորձառու անձինքներէ. խնամակալներն, գործոց միջամտելու իրաւունք չունին, այլ իրենց պաշտօնն է գլխաւորաբար հսկել եւ քննել. բայց երբ օրինաց կամ Ընդհ. ժողովոյ որոշմանց դէմ որ եւ է արարք մը տեսնեն՝

իրաւունք ունին մինչեւ անգամ լուծել Տնօրէն ժողովը եւ Ընդհ. ժողով գումարելով նոր անգամոց ընտրութիւնը պահանջել: Խնամակալաց ժողովը՝ պաշտօն ունի նաեւ Միութեան օրէնքներն եւ անոնց գործադրութեան եղանակն ուսումնասիրելով հարկ դատած բարեփոխումներն եւ յաւելումներն առաջարկել Ընդհ. ժողովոյ: Դարձեալ նոյն ժողովոյ կը պատկանի Միութեան բաժանորդաց ինչ ինչ յատկութիւններն գնահատելով ընտրութեանց ժամանակ յարմար ընտրելիներ ներկայացնել Ընդհ. ժողովոյ, որ ազատ է սակայն իր ընտրութեանը մէջ: Խնամակալաց ժողովոյ պաշտօնը երկոտասանամեայ է, սակայն երեք տարին անգամ մը նորա անգամոց մէկ քառորդը կը փոխուի: Խնամակալաց ժողովոյ Քարտուղարը միշտ ներկայ կը գտնուի վարչական գործառնութեանց՝ առանց ո եւ է կերպիւ միջամտելու, այլ սոսկապէս իբրեւ հսկող Խնամակալաց ժողովոյ կողմանէ:

Ասոնցմէ զատ Միութիւնը ունի Ընդհանուր ժողով մը, որ է անգամոց ընդհանրութեան ներկայացուցիչն եւ համարառու մարմինը եւ որոյ պաշտօնըն է Միութեան տարեկան գործառնութեանց համարն առնուլ եւ հաշուեցոյցներն քուէարկել, օրէնքներն հաստատել, Խնամակալաց եւ Տնօրէն ժողովոց անդամներն ընտրել եւն Ընդհանուր ժողովոյ անգամոց պաշտօնը քառամեայ է, երկու տարին անգամ մը կիսով փոփոխելի: Ընդհանուր ժողովը՝ երբ պէտք ըլլայ իր կողմանէ յանձնաժողով մ'ալ կը կարգէ Միութեան տուժարներն քննելու համար:

Այս ամենէն կը տեսնուի թէ որ աստիճանի ընդարձակ հսկողութիւն կայ Միութեան գործերն օրինաւոր վիճակի մը մէջ պահելու մասին. եւ յիրաւի՝ եթէ մէկ կողմանէ Տնօրէն ժողովոյ եւ վարիչ մարմիններու ջանից եւ աշ-

խատութեանց պարտինք մեծապէս շնորհակալ ըլլալ՝ սակայն միւս կողմանէ պէտք է խոստովանինք նաեւ թէ նախատեսող օրինաց եւ լաւ կազմակերպութեան շնորհիւ ձեռք բերուած է Արեւելեան Տնտեսական Միութեան մեծ յառաջադիմութիւնը:

ԹՈՒԽ ԵՒ ՃԵՐՄԱԿ ԱՄՊԵՐ

Աստուածային ոտից դադար
Պատուանդանէն լուսականար
Անջատեցան երկու ամպեր,
Մին խառուտիկ եւ ձիւնահեր,
Իսկ միւսը թուխ՝ մրբրկայօն
Որ ունէին այլ այլ պաշտօն:

Ճեպէր թուխ ամպն արագավազ,
Մինչ յուլաբար եւ սիգանազ
Ճերմակն երթայր՝ եւ հարցանէր.
«Ի՞նչ շտապաւ փախչիս, ընկեր,
Դեռ կանուխ է, մութ են երկինք,
Կեցիր մէկտեղ ուղեւորինք:»

«Հրաման ունիմ վազել վազվազ,
Պատասխանեց թուխ ամպն, աւանդ,
Ինձ մութ խաւարն է օժանդակ.
Մնաս բարեաւ, քոյր սպիտակ,
Ես ընթանամ դէպ ի հիւսիս,
Եւ դու պէտք չէ ինձ հետեւիս:»

«Ո՛վ թուխ եղբայր, երթաս բարեաւ.
Ո՛հ ես տեսնեմ ճակատ քո սեաւ
Ծածկէ շանթեր սպառնալից.
Ե՛րթ դու եւ ես յարեւելից
Կողմէն երթամ՝ տալ զիմ ողջոյն
Գեղածիծաղ զուարթ արիւնոյն:»

* * *

Անհուն երկնից մէջ սրտըշաւ
Թուխ ամպն իսկոյն անհետացաւ,
Իսկ սպիտակ ամպն օգապար
Թափառելով սարէ ի սար,
Դիմաւորել գնաց զարեւ
Որ բարձրանայր լեռանց վերեւ:

Մերթ լայանծալ՝ մերթ ոլորուն
Տարածելով դէմ արեւուն,
Եզերքներուն չքնաղածիր
Փնջեր չարեց վարդակարմիր,
Եւ յարդարեց ճակտին գանգուր
Բիւր շողերով ոսկեփետուր:

Երբոր երթայր այսպէս հարուստ
Եւ բեղմնաւոր՝ տեսաւ հեռուստ
Թանապատին խորչակահար,
Հայր մի գրկած զորդին նիհար
Որ պապակեալ եւ նուաղկոտ
Հեծէր՝ կաթիլ ջրոյ կարօտ:

Հէգ հայրն որ անդ էր տարագիր՝
Եղունգներով փորէր զերկիր,
Բայց աւազն էր ամուլ եւ չոր.
Աչօք ապա արտասուաթոր
Յերկնից ցօղէն հայցէր ի զուր,
Յերկնից միայն թօթափէր հուր:

Աստուածային սիրոյ պարգեւ
Սլացաւ ամպիկն աշխոյժ՝ թեթեւ.
Թեւօքն՝ անոյշ շուք սփռելով
Թափեց ծոցէն կայլակներ զով
Եւ անմեղին հրատապ չրթան
Համբոյր տուաւ կենդանութեան:

Մինչ օդոյն մէջ արշաւասոյր
Ընթանայր ամպըն սեւաթոյր,
Յերկնից բարձանց եւ նա տեսաւ
Երկու մարդ վատ եւ դիմօք սեւաւ
Որ բռնութեամբ՝ մօրը բազկէն
Միակ աղջիկն յափշտակեն:

Թշուառն այն մայր ի քարշ յերկիր
Սեւ մարդոց սիրտն անկարեկիր
Շարժել փորձէր պաղատանօք
Սրտածմիկ, բայց անողոք
Աւագակներն անխղճաբար
Առնուն տանին իրենց աւար:

Աստուածային վրիժուէն պատգամ
Գոռաց ահեղ թուխ ամպն յայն՝ ժամ,
Եւ կայծականց մահաբեր յայն՝ ժամ,
Թափեց ի գլուխ այն սփռեալ մարդոց.
Իսկ գգուելով՝ մայրըն կրկին
Ուրախ համբոյ՝ աղաչաւ զաւկին:

3 Յունիս 88

Մ. ԱճէՄեԱն

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

ԿՆՈՋ ՈՒՂԵՂԸ

Բժշկական Ակադեմիայի եւ Փա-
րիզի մարդաբանական ընկերութեան
անդամ Տր. Է. Վէրիէ, մօտեւս տեղի
ունեցած նշանաւոր բանախօսութեան
մը մէջ ուսումնասիրեց կնոջ ուղեղային
կարողութիւնը եւ գիտական ապա-
ցոյցներ ի ձեռին ջրեց նորա կարծե-
ցեալ ստորնութիւնը:

Ահաւասիկ՝ ի սկզբան աշխարհիս,
Նախապատմական ժամանակներուն կա-
նանց վրայ մի քանի հետաքրքրական
ժանօթութիւններ:

Լօգէրի մէջ՝ Մեռեալ—մարդն կոչուած
քարայր մի կայ ուր գտնուած էին 21
մարդոց գանկեր որոց 7ը այր, 6ը կին
եւ ուրիշ մի քանի տղաքներ եւ անորոշ
սեռէ անձեր կային, որոնք Բ. Պրոքայի
կողմանէ զննուած էին: Այս զննու-
թեանց արդիւնքն անհաւատալի կը
թուի, վասն զի 6 կանանց գանկային
միջին նշանն էր 73, 13 մինչդեռ 7 ա-
րանց միջին նշանն էր 71, 43: Չննը-
ւած գանկերը կը վերաբերէին քան-
դակեալ եւ յղկեալ քարերու ժամա-
նակաց միջեւ գտնուած ցեղերու:

Պրոքա այս զարմանալի դէպքը կը
վերագրէր արանց գանկին ետեւի կող-
մանէ աւելի երկար ըլլալուն՝ միջ-
լայնութիւնը երկու սեռից հօ-
մար նոյնն էր:

Ինչ որ ալ ըլլայ այս երկարութե-
նէն կը հետեւի թէ քարանց դարուն
մարդոց ուղեղը աւելի տկար էր քան
նոյն ժամանակի կանանցն, վասն զի
ամեն մարդաբանները կը հաստատեն թէ
գանկային երկարութիւնը ստորնու-
թեան նշան մ'է:

Պ. Վէրիէ գանկային ուրիշ նշաններէ
եւս կը հետեւցընէ թէ նոյն ժամանա-
կի արանց ուղեղային կարողութիւնը
կանանց կարողութենէն բարձր չէր,

եւ սակայն գանկային ընդունակութիւնը աւազի հատիկներով չափուելով, արանց համար 1, 60 խոր. սանդ. 5, եւ կանանց համար 1, 507 խոր. սանդ. գտնուած է:

Պ. Վէրիէ, ինչպէս նաեւ Բ. Պրոքա, մի քանի ժամանակակից փարիզցիներու գանկերն ալ չափելով գտած են արանց համար 1, 480 խոր. սանդ. եւ կանանց համար 1, 537 խոր. սանդ.:

Յորմէ կը հետեւի թէ քարի դարու մարդոց գանկային ընդունակութիւնը մեր ժամանակաց գանկային ընդունակութենէն 48 խոր. սանդ. աւելի բարձր է, եւ թէ սեռային տարբերութիւնն է մեզ համար 220 խոր. սանդ. 7, մինչդեռ նախապատմական մարդուն համար 99 խոր. սանդ. 5 է միայն:

Ըսելէ թէ փարիզցիք իրենց կանանց վրայ 16, 50% առաւելութիւն մ'ունին, մինչդեռ հին դարերու ժամանակին մեր նախահաքը միայն 6, 60% առաւելութիւն մ'ունէին:

Իսկ ցեղերու գալով՝ ահաւասիկ կանանց ուղեղներու մի քանի ծանրութիւններ, թօփինառի մարդաբանութենէն քաղուած:

Միջին

կրամ

54 Սկովտուհիք եւ Անկլուհիք	1,260
18 Ֆրանսուհիք	1,210
22 Գերմանուհիք (Huschke)	1,244
13 Ուրիշ Գերմանուհիք (Wagner)	1,209
19 Աւստրուհիք	1,160
2 Սեւամորթուհիք	1,232
2 Ուրիշ սեւամորթուհիք	974
1 Աւստրալուհի	907

Այս ցանկին մէջ երկու սեւամորթուհիք Անկլուհեաց չափ բարձր աստիճան մ'ունին եւ Ֆրանսուհիներէ առաջ կանցնին:

Սակայն նիւթին՝ իւր ծանրութեան համեմատ ունեցած ազդեցութեան սկզբունքն՝ չլրնար արժէք ունենալ ուղեղի նման փափուկ գործարանի մը

համար: Հարկաւ հաստը ջիղ մը բարակ ջղէ մ'աւելի զօրաւոր է, բայց ջղային զօրութիւնը բոլորովին նիւթական է, մինչդեռ զգայական փափուկ գործարանաց համար նիւթն այնչափ ազդեցութիւն չունի:

Օրինակի համար, միթէ՞ աչքին մեծութեան համեմատ է նորա զօրութիւնը. կարճատեսը որուն աչքը խոշոր եւ զուրս ցցուած է, նուազ կը տեսնէ քան հեռատեսն որուն աչքը տափակ եւ կապիճին մէջ մտած է:

Արծիւը որուն համար կըսեն թէ ամպերը կը թափանցէ՞ փոքր աչք մ'ունի: Մարդկային ուղեղին ծայրագոյն ծանրութիւններն են 1,850 որ է Բիւլիէի ուղեղին ծանրութիւնը, եւ 872 որ է Անկլիոյ մէջ մեռած Պօլիման կնոջ մը: Գալով մարդկային ուղեղին, ըստ Տր. Սիմսի որոյ փորձերը 253 դիտողութիւններ կը պարունակեն, ուղեղին ծանրութիւնը՝ իւր աճման նկատմամբ, երկու սեռէ եւ տարբեր տարիքներով մարդոց համար՝ հետեւեալ արդիւնքը տուած է:

Մէկ տարիէ մինչեւ քսան տարի ուղեղը կ'աճի համեմատաբար մարմնոյն աճման:

20 եւ 50 տարիներու մէջ՝ մինչդեռ մարմնոյն աճումը տակաւին լրացած չէ, ուղեղը անչարժ կը մնայ, մանաւանդ թէ երբեմն կը նուազի, որ կրնայ կըրքերու ազդեցութեան վերագրուիլ:

Յետոյ 50^ր տարիէն սկսեալ ուղեղը անդադար կ'աճի՝ մինչ մարմնոյն աճումը ամբողջացած է, եւ այս տեղի կուրենայ թէ արանց եւ թէ կանանց համար, նոցա արհեստից, սովորութեանց եւ մտային կարողութեան տարբեր աստիճաններու համեմատ, եւ 40-50 տարիներու մէջ ուղեղը իւր ծանրութեան բարձրագոյն աստիճանի կը հասնի:

50^ր տարիէն վերջը ուղեղին ծանրութիւնը ինչպէս նաեւ թանձրութիւնը

նուազելով՝ կամաց կամաց թուլնալ եւ տկարանալ կըսկսի, սակայն այնքան աւելի ուշ կը պատահի այս թուլութիւն որչափ աւելի մարդ մտային աշխատութեամբ զբաղած եւ կրքերու ազդեցութենէն ճողովարիլ կրցած է :

Քանի մը հիւանդութիւններ որ մասնաւորապէս գլխուն վրայ տեղի կունենան, ուղեղին ծանրութիւնը եւ թանձրութիւնը կը փոխեն. այսպէս, Բարչաբի ըսածին համեմատ, երկու սեռէ խենդերու ուղեղը չօջափելի կերպիւ աւելի ծանր է :

Սակայն եթէ անդամալուծական յիմարութիւնը եւ մեծութեանց զառանցանքը ուղեղին ծանրութիւնը կաւելցընեն՝ ընդհակառակն ապշութիւնը եւ մտաթափութիւնը զայն կը նուազեցնեն :

Գողերուն եւ մարդասպաններուն իրենց գործոց պատասխանատու չըլլալու մասին շատ վիճաբանութիւնք տեղի ունեցած են : Առանց բացարձակ գաղափար մը յայտնելու այս խնդրոյ նկատմամբ, գիտել կուտամ միայն թէ Բարչաբի քննած ութը մարդասպան աւազակաց գանկերու քանակութիւնը միջին հաշուով 1, 458 է, այսինքն սովորական մարդոց ուղեղին միջին քանակութենէ բարձր :

Պիւլսնէրի եզրակցութեան համեմատ վերջացնենք՝ ըսելով թէ «մարմնաւոր գործարանի մը միայն նիւթական քանակութիւնը կամ ծաւալը չլրնար նորա արժէքը ցուցընել : Ո՞վ կրնայ պընդել թէ խոշոր քիթ մը՝ փոքր քիթէ մ'ամելի նուրբ հոտառութիւն ունի : Փոքրագոյն բայց կատարելապէս կադմուած ուղեղ մը, անշուշտ աւելի լաւ պիտի կատարէ իւր պաշտօն քան թէ աւելի խոշոր բայց նուազ փափուկ ուղեղ մը :

«Քանիններ որք փոքր գլուխ մ'ունէին՝ գերազանցած են խոշոր գլուխ ունեցողները :

«Ուստի ուղեղային քանակութենէն հետեւցընելով՝ կանանց կարծեցեալ ստորնութիւնը բողբոջին սխալ է :»

Մ. ՍՃԵՄԵԱՆ

ՄԱՐԴ ԵՒ ՄԵՔԵՆԱՅ

Ամեն անգամ որ աշխատութիւնը դիւրացընող նոր գիւտ մը կիրառութեան կը դրուի, գործաւորք ընդհանրապէս գոգոհութեամբ կը բողբեն թէ մեքենայն կը հարուածէ եւ կը վանէ զիրենք՝ ոչնչացնելով կամ նուազեցնելով իրենց ոյժը եւ ձեռաց աշխատութիւնը : Այս բողբոյ ձայնը առաջին անգամ լուեցաւ երբ չոգեչարժ մեքենայն յերեւան ելաւ :

Սակայն փորձառութիւնը ցոյց տուաւ թէ մեքենային ընծայած դիւրութիւնները որքան աւելնան, այնքան աւելի աշխատութիւնք կը բազմանան, եւ միանգամայն գործաւորին վիճակը կը բարւոքի. ժողովրդեան մէջ մուտ գրտած այս սխալ կարծիքն հերքող ամենէն զօրաւոր փաստերէն մին է՝ նշանաւոր գիւտերու հեղինակ, Էտիսընի ըրած հետեւեալ յայտարարութիւնը :

Սոսակցութեան մէջ ոմն հարցուց այս հոչակաւոր անձնաւորութեան թէ «երբ չոգեչարժ գորութեան ծախքը չորս անգամ նուազ ըլլայ, ինչ պիտի ըլլայ գործաւորաց վիճակը» — Էտիսըն պատասխանեց. «գործաւորը պիտի հարստանայ, եւ մեքենայն իւր գերին պիտի ըլլայ : Տեսէք թէ յիսուն տարիներէ ի վեր մեքենայն որչափ բազմապատկած է. եւ սորա անմիջական հետեւանք գործաւորը կընդունի յայժմ կրկնապատիկն այն օրականին զոր կընդունէր ժամանակաւ, մինչդեռ կենաց պիտոյքները առաջունէ աւելի կէսուակէս աժան են : Եւ յիրաւի հիմա գործաւոր մը իւր տասը ժամուան աշխատութեամբը չորս անգամ աւելի իր

կրնայ գնել քան թէ ժամանակաւ իւր հայրը :

Հիմա ճարտար գործաւոր մը միօրեայ աշխատանաց արդիւնքովը կրնայ պարկ մ'ալիւր գնել եւ հին ժամանակ աշխարհիս պատմութեան մէջ յիշատակուած բան չէ այս :

Միացեալ Նահանգաց մեքենայից արտադրած աշխատութիւնը հաւասար է մէկ միլիար (1000 միլիոն) մարդոց աշխատութեան , այսինքն Ամերիկայի բոլոր բնակչաց արաադրելի աշխատութեան յիսնապատիկը : Երբ ուրեմն երթալով մեքենական գործութիւնը աւելի աժան ըլլայ , հաւանականաբար նոր սերնդեան գործաւորը եթէ ժուժկալ եւ աշխատասէր է , պիտի կրնայ ունենալ յատուկ տուն մը , ձի , կառք , գրատուն եւ դաշնակ մը : Յիմար են այն գործաւորք որ կարծեն թէ մեքենայն իրենց թշնամին է . ընդհակառակն մեքենայն է աղբիւր առատութեան եւ անկախութեան . առանց մեքենայի՝ ընկերութիւնը յետս գիմելով , նախկին գերիներու դրութեան կը մատնուի :

Մեքենայից բազմապատկութիւնը կը նշանակէ աշխատաւորի մը համար՝ սնունդ աւելի մեծ քանակութեամբ , ազնուագոյն հագուստ , բնակութիւն աւելի առողջարար եւ նուազ աշխատանք : Ես կարծեմ թէ մեքենայից անհուն աճումն պիտի լուծէ ժողովրդեան աշխատութեան խնդիրը , այսինքն գործաւորաց այն փափաքը որ է մեծկակ բաժին մ'ունենալ ընդհանուր շահուն մէջ »

Մ . Ա .

Տ Ն Ա Կ Ա Ն

ՋՈՒՐԸ ԻՆՉՊԵՍ ՏԱՔՑՆԵԼՈՒ ԿԱՄ ԵՓԵԼՈՒ Է

Խնդիրը գլխաւորաբար այն է՝ թէ սուրճի , թէյի եւ այլ ասոնց նման ճա-

շակելիք բաներու համար ջուրը ինչպէս պատրաստելու է :

Շատեր գուցէ չեն գիտեր թէ ջուրը՝ որ առաջուց անգամ մը տաքցած կամ երկար ժամանակ մետաղեայ ամանի մէջ մնացած եւ կամ նոյն իսկ չափէն աւելի եռացած է , այն ջուրը կը կորսնցնէ իր ընտիր յատկութիւններն . շատ եռացած առեն՝ նորա ընտիր մասը կը շոգիանայ եւ մէջը կը մնայ չափէն աւելի հաստատ նիւթեր ինչպէս՝ կիր , երկաթ եւ այլն . իսկ մետաղեայ ամաններու մէջ երկարատեան մնացած ջուրերն ալ՝ մետաղին յատկութիւններն մասամբ իրենց կը գրաւեն . վասնորոյ եթէ կուզես համով եւ առողջարար սուրճ թէյ կամ ապուր եւ այլն ունենալ , պէտք է միշտ թարմ եւ անոյշ ջուր գործածես եւ մաքուր ամանի մէջ շուտով եռացնես փայլուն կրակի վրայ :

ՊԼՏՈՐ ԶՈՒՐԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Սովորաբար պաղելը (շապ) կը գործածեն . 10-15 հօտա ջուրի համար կը բաւէ փոքրիկ դգալ մը պաղելի փոշին , զոր ջրին մէջ թողուլ է որ հալի :

ՊՏՈՒՂԻ ԱՐԱՏՆԵՐՆ ՀԱՆԵԼ ԱՏԼԱԶԻ ԿԱՄ ՄԵՏԱՔՍԵՂԻՆԱՅ ՎՐԱՑԷՆ

Ոսկորը լաւ մը այրելով փոշի ըրէ եւ այն փոշիէն կտաւին արատ եղած տեղերը՝ տակն ու վրան զետեղելով թոյ որ մնայ 12 ժամ այնպէս :

ՅԱՐԴԷ ԳԼԽԱՐԿՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

100 կրամ խմելու կամ անձրեւի ջրոյ մէջ հալեցուր 5 կրամ կիդրոնի թթու (լիմոն բուրդ , acide citrique) եւ՝ ըսպունգի մը միջոցաւ , մաքրէ այն ջրով գլխարկդ՝ նախապէս վրայի ժապաւէն եւ այլն հանելէ յետոյ :

(Գուցէ պարզ լեմոնի ջրով ալ ըլլայ)

Ծ . Խ .

ԳՈՐԳԻ ՎԵՐ ՈԼՈՐՈՒԱԾ ԾԱՅՐԵՐՆ ՇՏԿԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑ

Գետնին չի գամուած գորգերու ծայրերն շատ անգամ ոլորուելով վեր կելլեն, որով թէ տգեղ երեւոյթ մը կառնուն եւ թէ անհանգստութիւն կը պատճառեն. ասոր առաջին առնելու համար սպունգով լաւ մը թրջէ այն վեր ելած անկիւններն եւ վրան տախտակ եւ ծանր բաներ դնելով ձգէ այնպէս մինչեւ որ չորնայ, այնուհետեւ ոլորումը կանցնի:

ՄՐՋԻՒՆՆԵՐԸ ՎԱՆԵԼ

Մրջիւններու եղած տեղը երբ քիչ մը ւնիսոն ցանես, իսկոյն անկից կը մեկնին:

ՇԻՇԵՐՈՒ ԳԼՈՒԽԸ ԿՏՐԵԼ

Բամբակէ դերձան մը թաթխէ բեւեկների իւղի մէջ եւ պըլլէ չիշին վիզին վրայ ուր կտրել կուգես, ուշադրութիւն ընելով սակայն որ իւղը ուրիշ տեղ չի պլլչի, եւ յետոյ ճրագով մը բուրնկուր դերձանը որ ամբողջ երեւուն պէս չիշը պաղ ջուրը ընկղմէ. այս կերպով չիշը վիզէն կը կտրի ուղիղ կերպիւ:

ԲԱՅԱԽԸ ՊԱՀՊԱՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑ

Շատ անգամ ծախու առնուած քացախները շուտով կաւրուին եւ կը մըգլտին. ասոր առաջը կառնուի երբ քացախը կրակի վրայ քիչ մը եփ հանես, յորմէ յետոյ երկար ժամանակ կը մնայ պայծառ եւ անեղծ:

ՄԵԼԱՆԻ ԱՐԱՏԸ ՀԱՆԵԼ

Սեղանի սփռոցներու վրայ շատ անգամ տղայք մեղանի արատ կընեն զորսնոյն իսկ հիննալէն ետքն ալ, հանելու համար կը բաւէ ելակը լաւ մը ճմռել արատին վրայ եւ յետոյ լուալ սփռոցը

սովորական կերպիւ, որոյ հետեւանքը զամանակի է կըսէ

ԳԵՐՄԱՆ ԱՅԻ ՏԱՆՏԻԿԻՆ ՄԸ

ԼՈՒԱՅՔ ԱՌԱՆՑ ԱՃԱՌԻ

Փարիզու շրջակայքը գտնուող լուացարար մը՝ ճերմակեղէնները առանց աճառի լուանալու նոր եղանակ մը գտեր է. ոչ սօտա, ոչ մոխրաջուր, ոչ քըլօրիւր եւ կամ այս տեսակ նիւթեր կը գործածէ այլ մի միայն խաշած բաթաթէս, որոցմով կ'աճառէ պարզապէս լաթերը. կերեւայ թէ այս տարօրինակ լուանալուն եղանակը՝ սովորական գործածուած միջոցներէն աւելի աղէկ կը մաքրէ բամպակեայ, բրդէ եւ մետաքսէ նիւթերը եւ այնպիսի սպիտակութիւն մը կուտայ ճերմակեղէններուն որոյ չեն կրնար երբեք հաւասարիլ մոխրաջուրոյ դրութեամբ լուացուածներն. բաթաթէսով լուացքն սա առաւելութիւնն ունի որ կրնայ լեղի կամ հորի ջրով ալ գործածուիլ:

ՁԵՌԱՅ ՍՊԻՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼ

Բաթաթէսը՝ որոյ յատկութիւնները բազմատեսակ են, ձեռաց փափկութիւն եւ սպիտակութիւն տալու համար կը գործածուի հետեւեալ կերպով: Ալիւրոտ ու ճերմակ տեսակներէն ընտրէ եւ ստկելէ յետոյ, լաւ մը ճզմէ ու կաթով չաղուէ. այս զանգուածէն երբեմն երբեմն ձեռքերուդ քսէ եւ պիտի տեսնաս թէ նուշի եւ կամ այլ նիւթերէ պատրաստուած օծանելիքներէ ընտրելագոյն է:

ԼՈՒԱՅՔ ՖԱՆԵԼԱԻ

Ինչպէս ուրիշ անգամներ առիթ ունեցած ենք ըսելու, աճառով լուացուած ֆանէլները կը քաշուին եւ կը դեղնին: Այս անպատեհութեան առաջին կառնուի լուանալով զանոնք ալիւրով

խառն պատրաստուած աճառաջրոյ մէջ,
որ պէտք չէ շատ թանձր ըլլայ:

ՅԵՏԵՐԸ ՀԵՌԱՅՆՈՂ ՓՈՇԻ

Բրդէ հագուստները ցեցէ պահպա-
նելու համար ազդու փոշի մը կրնայ
պատրաստուիլ հետեւեալ կերպով,
Քափուր 5 մաս
Սեւ պղպեղ 10 մաս
Ուփսինդ (փէլին) 10 մաս
Իգարող (նիւզլէ օթու) 10 մաս
Այս նիւթերը զատ զատ ծեծելէ յե-
տոյ իրար խառնելու եւ պահուելիք
հագուստներուն մէջ դնելու է. փոր-
ձեցէք եւ ձմեռը ձեր հագուստները
անեղձ գտնելով՝ անշուշտ շնորհակալ
պիտի ըլլաք մեզ:

ԿԱՆԱԶԵՂԷՆՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ԿԵՐՊ

Անգղիոյ մէջ խոհարարները աղի ջուր
պարունակող ամանի մէջ կը թողուն մի
քանի վաշիկեան կանաչեղէնները, սա
լաթա եւն. այս կերպով, որդեր, թըր
թուր, խխունջ, (սալեանկէօզ) կող-
ղինջ (սիւմիւքլիւ) որ տերեւներուն
մէջ ծածկուած են, անմիջապէս կը զա-
տուին, մինչդեռ պարզ ջրով մաքրելով
զանոնք զատելն դժուարին է: Խոր-
հուրդ կուտանք ուստի տանտիկնանց
գործածել միշտ սոյն միջոցը:

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐԸ ՆՇԱՆԱԿԵԼՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՄԵԼԱՆ

Քարպոստ քը սոս ջրոյ մէջ լուծե-
լով քիչ մը արաբական խէժ աւելցուր
եւ ճերմակեղէնները նորա մէջ թաթխէ՝
չորցունելէ յետոյ՝ փետուրէ գրչով նը-
շանակէ կտաւը՝ հետեւեալ նիւթերէ
պատրաստուած մեղանով:

Նիքրաս տ՝ արծաթ	15 կրամ
Արաբական խէժ	8 կրամ
Թորեալ ջուր	40 կրամ

ԿԱՐԱԳԸ ԵՐԿԱՐ ԱՏԵՆ ՊԱՀԵԼ

Սոյն միջոցը բոլորովին նոր եւ ապա-
հով է:

Քացախով թրջած մաքուր լաթի մէջ
պատէ կարագը եւ զով, չոր ու օդա-
ւէտ տեղ մը պահէ. ութ օրը անգամ
մը դարձեալ քացախ սրսկէ լաթին վը-
րայ, այս կերպով կարագը թարմ կը
պահպանուի շատ ամիսներ եւ համը
չփոխուիր:

ԹՈՄԱԹԷՍԸ ԵՐԿԱՐ ԺԱՄԱՆԱԿ ՊԱ- ՀԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑ

Տարիէն աւելի թոմաթէսը լաւ վի-
ճակի մէջ կարենալ պահելու համար հե-
տեւեալ միջոցը գործադրէ:

Ընտրէ հասուն եւ չճաթուտած թո-
մաթէսներ, լուա ու խնամքով չոր-
ցնելէ յետոյ դիր զանոնք հատ հատ
լայն բերանով ամանի մը մէջ եւ լեցուր
ջրով, որուն 100 մասին՝ մէկ մաս քա-
ցախ եւ մէկ մաս ալ աղ խառնուած
ըլլայ. ասոր վրայ ալ մատ մը ձէթ
լեցուր եւ պահէ:

ՃԱՆՃԵՐԸ ՎԱՆԵԼՈՒ ԴԵՂ

Կէս անուշի դգալ ծեծած սեւ պղղ-
պեղ, մէկ անուշի դգալ խաւ շաքար
եւ մէկ ապուրի դգալ կաթին սերը (այ-
սինքն թանձր կաթ) լաւ մը իրար
խառնելով լեցուր պնակի մը մէջ եւ
դիր ճանճ եղած տեղը, ուրկից իսկոյն
ճանճերը կանհետանան:

ԱՅԼԵԻԱՅԼ ՔԱՂՈՒԱԾԲ

Լոյսը՝ ջրոյ մէջ կը թափանցէ մինչեւ
400—450 մէթր խորուծին:

— Մարդոցմէ աւելի արագ կընկտէ
կանանց երակը մարմնոյն մէջ:

— Եթէ երկիրս հոգար մասերու
բաժնուած ըլլայ, անոր 266 մասը՝

հողէ, իսկ 734 ը ջուրէ կը բաղկանայ :

— Լոյսը՝ արեւէն մինչեւ երկիր կը հասնի ու թ ու կէս վայրկեանի մէջ :

— Իտալիոյ մէջ կայ՝ 4,800,000 լիմոնի ծառ, որք տարին 1,260 միլիոն լիմոն կարտադրեն :

— Եւրոպական անասնաբերու արտադրութիւնը 120 միլիոն թօնէլաթոյի կը հասնի, որոյ կէսէն աւելին Անգլիայէն կելլէ :

— Զիքակօի ժողովուրդը՝ որ 1840ին 4833 հոգիէ կը բաղկանար, 788,000 ի ելած է 1887 ին վերջը :

— Օձերէ, վագրերէ եւ այլ զիշատիչ կենդանիներէ՝ տարին քսան հազարէն աւելի մարդ կը մեռնի Հնդկաստանի մէջ :

— Աչք մը՝ 25 է մինչեւ 40 սանթիմէթ հեռաւորութենէ կրնայ իրերն ճշդութեամբ նշմարել, եթէ միջին կարգի կատարեալ զօրութիւն ունի :

— Իւղաներկ պատկերհանութիւնը՝ Քրիստոսէ առ նուազն 300 տարի առաջ ծանօթ էր :

— Գերմանիոյ երկամուղեաց երկայնութիւնը՝ Եւրոպիոյ ամեն երկիրներէն շատ է, անկից ետքը կուգայ Անգղիա :

— Կարճատեսութիւնը՝ աւելի յատուկ է բացգոյն աչքերու քան թէ մոլծոյն աչքերու :

— Առաջին դրամատունը՝ Եւրոպիոյ մէջ հաստատուեցաւ ի Վենետիկ 1157 թուականին :

— Թուղթի սպառումը՝ աշխարհիս վրայ ամենէն շատ Անգղիոյ եւ Միացեալ Նահանգաց ժողովրդեան մէջ կը լայ, ուր մարդ զուէր 5 քիլօ կը հաշուի :

— Կաթուածը եօթն եւ ութ անգամ աւելի է մարդկանց քան կանանց մէջ, եւ ասոր պատճառ ծխելը կը կարծուի :

— Վերջին վիճակագրութեան ժամանակ տեսնուած է որ 100,000 Զինաստանցիք կը գտնուին Միացեալ Նահանգաց մէջ, նոցա գաղթականութեան դէմ եղած արգելքին հակառակ :

— Սիւէիշի ջրանցքին երթեւեկութեանց երեք քառորդը Անգղիոյ վաճառականութեան կը վերաբերի :

— Պրագիլիոյ կայսրը 57 տարիէ ի վեր կը թագաւորէ՝ վեց տարեկան հասակին մէջ զահն ելած ըլլալով :

— Անձնապատկերներ՝ ամուրիներու հետ բաղդատելով շատ քիչ տեղի կունենայ ամուսնացողաց մէջ :

— Երկամուղեաց ձեռնարկի մէջ Անգղիա առաջնորդ եղաւ ամեն երկիրներու, հետեւեալ թուականներն ցոյց կուտան առաջին չորս ազգաց մէջ երկամուղեաց սկզբնաւորութիւնը.

Անգղիա	1825	Սեպտ. 27
Աւստրիա	1828	Սեպտ. 30
Գաղղիա	1828	Հոկտ. 4
Միացեալ Նահանգք	1829	Դեկտ. 28

Կարի մեքենայի զիւտը՝ մեծ հարստութիւններ առաջ բերաւ Միացեալ Նահանգաց մէջ, Հօլ՝ որ հնարիչն էր մեքենային. տարեկան երկուք ու կէս միլիոն ֆրանք հասոյթ ունեցաւ. Հոլլըր եւ Ուիլսըն՝ կըսուի թէ շատ տարիներ բաժնեցին իրենց մէջ հինգ միլիոն ֆրանքի շահ մը, մինչդեռ Սինկէր անուն մեքենային հնարիչը՝ 75 միլիոն ֆրանքի հարստութիւն մը ձգեց իր մեռած ատեն :

Անգղիոյ Խորհրդարանի անդամները՝ որք ձրի կը կատարեն իրենց պաշտօնը, հին ժամանակները թոշակ կստանային իրենց ընտրողներէն, զաւառական երեսփոխանները օրը չորս շիլին,

իսկ թաղային երեսփոխաններն օրը երկու շփին : Իր ծառայութեանը համար վարձք ստացող վերջին երեսփոխան՝ կը կարծուի թէ Անտրիւ Մարվէլ եղած ըլլայ Կարոյոս երկրորդի ժամանակ, որ 6 շփին 8 բէնս (իբրև 40 դր.) կըստանար Բարլամէնթի նըստաշրջանի օրերուն համար :

Եթէ Անգղիոյ հասարակաց Խորհրդարանի անդամներն՝ Միացեալ Նահանգաց երեսփոխանաց չափով թոշակ ստանային, տարին 670,000 Անգղիական լիրա վճարել պէտք պիտի ըլլար :

Միլիոնաւոր կողին : Միացեալ Նահանգաց Ճէքի կողին՝ կըսուի թէ աշխարհիս այն միակ կողին է, որոյ ամբողջ բնակիչներն միլիոններու տէր են : Այս կողին կը պատկանի՝ Նիւ-Եօրքի, Պօթլանդի, եւ Ֆիլատելֆիաի դրամատեարց խմբի մը, որոյ անդամոց ամենէն աղքատը միլիոններով կը համրէ իւր ստացուածքը :

Բաքորի պահներն : « Մ. Բասթօր պէտք է երջանիկ ըլլայ » կըսէ Անգլ. Թերթ մը, « քանզի տասն և հինգ պատուանշան ունի՝ որոյ մէկը միայն զաղդիական է : Ինքն պատուակալ տօքթօր է՝ Եւրոպիոյ բոլոր մեծ համալսարաններուն եւ անդամ ութսուն երեք գիտական ընկերութեանց :

Փառանքաւոր յոյսը : Խաւար գիշերներու մէջ փարոսներու ճերմակ յոյսը՝ ամենէն աւելի հեռաւորութենէ մը կը տեսնուի, բայց պայծառ գիշերներ՝ կարմիր գոյնով յոյսը ամենէն աւելի ազդեցիկն է : Թէ փարոսի մը յոյսը որչափ հեռաւորութենէ կրնայ երեւալ այս կախումն ունի բնականաբար իր

բարձրութենէն եւ օդոյ վիճակէն : Ամենէն հեռու ազդեցութիւն ընող փարոսն է՝ Թրաքանգօր, Ալէքիյի փարոսը, որ տեսնուած է մինչեւ 45 մղոն հեռաւորութենէ մը :

Մկրտական սովորութիւն մը : Գարնիօլի սահմանագլուխը զտնուած Վուրցէն անուն սլավական գիւղին մէջ սովորութիւն մը կայ՝ կըսէ Անգլիական Թերթ մը, որ երբ մկրտութիւն տեղի ունենայ՝ դայեակը եկեղեցի երթալու համար տունէն ելած ատեն, հետը հաց մը կառնէ եւ կուտայ դէմերին ելող առաջին անձին, որ ուզէ չուզէ պարտաւոր է զայն առնել : Կըսուի թէ այս սովորութիւնն խորհրդաւոր է, նպատակ ունենալով տղեկը ողորմած ընել :

Պոլսոյ մէջ ալ կայ այսպիսի սովորութիւն մը, որ դայեակներէն ոմանք կը զօրծագրեն :

Մականուններ : Անգղիոյ մէջ՝ կըսէ Թ. Պ. 40,000 ի չափ մականուններ կան, որով 650 անձի մէկ մականունն կիյնայ : Մականունները նախ եւ առաջ ընդունուեր են Եգուարդ խոստովանողի օրով, բայց ստորին կարգերու մէջ կատարելապէս չէ հաստատուեր մինչեւ Եգուարդ երկրորդի իշխանութեան օրը : Հին մականունները՝ սովորաբար տեղերու անուններէ առնուած են եղեր վրան « տը » մը յաւելցնելով, իսկ վերջին ժամանակներու մէջ շատ մականուններ առնուեր են անձի եւ մտքի յատկութիւններէ ինչպէս՝ պօլտ (համարձակ), հարտի (չարքաշ), սթօնկ (զօրաւոր), շօրթ (կարճ) և այլն. ուրիշ մականուններ ալ կան որք արհեստ կը ցուցնեն ինչպէս՝ պէյքըր

(հացագործ), սմիթ (դարբին), պրծլըր (մառանապետ), մարշօլ (ախոռապետ), եւայն. բայց ամենամեծ մասը տեղերու անուներէ առնուած են :

Մեծ հեղինակաց մեծ վարձք : Տօտեթի համար կըսեն թէ՛ մէկ միլիոն ֆրանք ստացած է իր Մաֆօ անուն գրքին համար. անգամ մը լօրտ Մաբօլի 500,000 ֆրանք տուաւ իրեն՝ որ Պատմութիւն Անգղիոյ գրքէն զոյացած զուտ շահուն երեք չորրորդ մասն էր : Թիէր եւ Լամարթին հինգ հարիւր հազարական ֆրնք. ստացան իրենց պատմութեանցը համար : Պրուքսէլի մէջ՝ Լաբրօս եւ ընկերք անուն հրատարակիչք կը հաստատեն թէ՛ Վիքթօր Հիւկօի 400,000 ֆրանք՝ տուած են Լէ Միգերապլը ի համար, բայց հեղինակը 23 տարի աշխատած էր գրքին վրայ. մի եւ նոյն հրատարակիչք վճարեցին Հիւկօի 300,000 ֆրանք, չորս հատոր պատմական նորավէպի մը համար : Սքօթ՝ Կեանք Նաքօյեռնի գրքին համար 450,000 ֆրանք ստացաւ : Կըսուի թէ լօրտ Պիքընսֆիլտ ստացած է ամենամեծ գումարն, որ երբեք տրուած է պարզ նորավէպի մը համար Անգղիոյ մէջ, այսինքն 300,000 ֆրնք. Էնթիմիլըն գրքին համար : Հէյլի ստացաւ 275,000 ֆրանք Կեանք Քուքլըրի համար, Ճիւպըն 250,000 ֆրանք, Տիքլայն եւ Ֆօլի եւ Ճօրճ Էլիլըթ նոյնչափ գումար մը Բօւօլայ ի համար :

Ո՞ր տարիքի մէջ մարդոս հասակը կը կարճանայ : Քէթլըթի քննութիւնք ցոյց կուտան թէ արք եւ կանայք միանգամայն իրենց հասակին վերջին բարձրութիւնը կը պահեն մինչեւ 50 տարիքը, ոսկից յետոյ հասակը կսկսի

տեղի տալ, մինչեւ 90 տարիքը 4 սանթիմէթի չափ կորսնցնելով : Այս նուագումը՝ որ տեղի կունենայ ալեաց ժամանակ, կը վերադրուի այն պարագային որ մարդիկ այն ժամանակ կորդիրք մ'առնելով իրենց ոսկերաց ծայրերը մարմնոյն կակուղ մասերուն մէջ կընկղմին : Երկու սեռի անհատներն ալ երբ կատարելութեան կը հասնին, իրենց հասակը կստանայ ծննդեան ժամանակի՝ զրեթէ երեք ու կէս անգամ բարձրութիւնը եւ այն միջոցին իրենց ծանրութիւնն ալ կըլլայ զրեթէ 20 անգամ աւելի քան ինչ որ կը կշռէին աշխարհ եկած ատեննին :

Աշխարհի հեղաշրջումը քաղաք : Շատ իրաւացի պատճառներով Դամասկոս աշխարհի հնագոյն քաղաքը կը համարուի : Թիւրէ եւ Սիւտօն փշրուեցան ծովեզերքը, Պալպէք աւերակ մ'է. Բալմիր՝ թաղուած է անապատի մը մէջ, Նինուէ եւ Բաբելոն անհետացան Տիգրիսի եւ Եփրատայ մէջտեղէն. իսկ Դամասկոս կայ եւ կը մնայ՝ ինչպէս որ էր Աբրահամու օրերէն առաջ, վաճառականութեան եւ ճամբորդութեան կեդրոն եւ դալար կղզի մը ի մէջ անապատի, պատերազմական եւ կրօնական յարաբերութիւններով որք կը տեսնեն 30 դարերէ ի վեր : Ըստ Յովսեփոսի, Ուզ՝ որդի Արամայ եւ Թոռն Սեմայ, հիմնեց զԴամասկոս, որ Աստուածաշնչի մէջ՝ յիշուած է նախապէս Աբրահամայ անուան հետ : Հնդկաստանցիք մեծ հնութիւն կը վերադրեն Պէնարէսի եւ Գանօրայի : Ուրիշ հին քաղաքներ կրնան յիշուիլ ինչպէս Արկոս, Աթենք եւ Թէպէ՝ Յունաստանի մէջ, Քրօթօնա եւ Հոլմի՝ Իտալիոյ մէջ, Քարտէզ եւ Սոկունթում՝ Սպա-

նիոյ մէջ, Կոստանդնուպոլիս՝ Տաճկաստանի մէջ եւ Մարսիլեա՝ Գաղղիոյ մէջ, որ հաստատուած է յունական զաղթականութեան մը ձեռօք Քրիստոսէ 580 տարի առաջ: Այս քաղաքաց տարիքը կը զանազանի 24 դարէ մինչեւ 27 դար:

Ահումն Գաղղիոյ հարստութեան: Գաղղիոյ ժողովրդային հարստութեան աճելուն վրայ զաղափար մը կրնայ առնուիլ հետեւեալ թուանշաններէն, որք ցոյց կուտան՝ մեռնողներէ տէրութեան ստացած տուրքը զանազան թուականներու մէջ:

1840 ին 1608 միլիոն ֆրանքի հասած էր յիշեալ տուրքը, 47 ին 2055 միլիոն եղաւ, 51 ին ինկաւ 1831 միլիոնի. 60 թուականին եղաւ 2725 միլիոն, 69 ին 3659 միլիոն, 75 ին 4253 միլիոն, 80 ին 5265 միլիոն եւ 1885 ին հասաւ 5406 միլիոնի ժառանգութեանց վրայ տէրութեան առած տուրքը:

Հսկայ գործ մը: Գորէզի՝ Ժիւլիաքի կոչուած կալուածին մէջ հսկայ գորտ մը գտնուեցաւ որուն իտես կերծային զաւառին բոլոր բնակիչները եւ զոր Սուրբ Ստեփանոսի արհեստաւորներէն մէկը 1725 ֆրանքի ծախու առաւ:

Այս նորահրաշ գորտին ծանրութիւնը հիշատ 29 քիւ 375 կրամ է, երկայնութիւնը պոչին սկիզբէն մինչեւ զուլսը 67 սանդիմէթը եւ մարմնոյն շրջապատը 92 սանդիմէթը է:

Իւր անեղագոյց կարկաչունները շան մը հաչիւնին կը նմանին:

Նառնակ կշռող դիւրին գործի մը: Նամակ կշռելու համար աւելի կոծէ շինուած դիւրին գործիք մը ցոյց կուտանք զոր ամեն ոք կրնայ ինքնիրեն պատրաստել:

30 սանդիմէթի չափ երկայնութեամբ կտրէ աւելի մը կոծը, եւ կտրու երկայնաձեւ յարմար շիշ մը անջրով լեցուն եւ փայտէ զաւազանը նորա մէջ ընկղմէ վարի ծայրէն ծանրոց մը կախելով այնպէս որ զաւազանը ուղիղ կայնի եւ 20 սանդիմէթի չափ ջրոյն մէջ ընկղմի. զաւազանին վերի ծայրին վրայ հաստը թուղթի մը կտոր զամէ որ ափսէի տեղ ծառայէ և ահաւասիկ գործին, զոր կարելի է այլեւայլ աստիճաններու բաժնել. բայց նամակի համար բաւական է 15 կրամ դնել ափսէին վրայ եւ սեւ գծով նշան մ'ընել ընկղմած զաւազանին այն կէտին վրայ որ ջրոյն մակերեւոյթը կը շօշափէ:

Յայտնի է թէ պարզ նամակ մը պէտք է 15 կրամ կշռէ, 15 կրամէն աւելին կրկին ծախք կը վճարէ. ուստի նամակը գործին վրայ ղնելով՝ եթէ զաւազանին վրայի սեւ նշանը ջրէն վեր է, նամակը 15 կրամէն նուազ կը կշռէ եւ պարզ թղթադրոշմը կը բաւէ, իսկ եթէ սեւ նշանը ջրոյն մէջ մտնէ, նամակին կրկին թղթադրոշմ փակցնելու է:

ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՒ

Պ. ՄԻՇԷԼ ՀԷՅՏԻ ՆՈՒԷՐՆ

Անցեալները գեղեցիկ եւ միանգամայն սրտառուչ հանդէս մը կը կատարուէր յորում ներկայ կը գտնուէին մի ընտանիքի անդամք որք ոչ միայն փարիզու ամենաբարձր դասուն կը պատկանէին այլ նաեւ ամեն ընկերութեանց՝ նա մանաւանդ գործունեայ դասուն ծանօթ են իւրեանց մարդասիրական գործերովն:

Նոյն օրը կը դրուէր առաջին քարն

չէնքի մը որ պիտի յատկացուի ածան գնով բնակարաններ վարձու տալ գործաւորաց դասուն :

Պ. Միշէլ Հէյն նուիրեց Մարդասիրական ընկերութեան 600,000 ֆրանքի գումար մը սոյն շէնքին շինութեան համար : Արդարեւ իշխանական սոյն պարգեւն Պ. Միշէլ Հէյն ըրաւ իւր վախճանեալ եղբոր Պ. Առման Հէյնի յիշատակին նուիրելու համար :

Սոյն խորհուրդն մեծ է, միանգամայն վեհանձն եւ ստուգիւ եղբայրական որ կը զարթուցանէ մտաց մէջ սիրեցեալ եղբոր անմոռաց յիշատակն : Ընտանեկան յարկին մէջ ուրիշ ընտանիքներ եւս համախմբել է որք սոյն անունն պիտի յիշեն յարգանք եւ երախտագիտական զգացմամբ լի :

Հէյն անունն արդէն ծանօթ է աղքատ ընտանեաց զի մի քանի տարի առաջ Տիկին Ֆիւռթատօ-Հէյն ի շնորհս միլիոններուն կը հիմնէր աղքատաց ճրիթչարան մը Ալէզիա փողոցին մէջ :

Պ. Միշէլ Հէյն, սոյն վեհանձն նուիրատուն՝ փարիզեան եւ միանգամայն յոյժ համակրական տիպար մ'է, պարզասէր եւ հիւրընկալ է նա : Մեծահարուստ մին ըլլալով հանդերձ, առաջնակարգ աշխատաւոր մ'է, մեծ դրամատան մը տնօրէնն է նա, Ֆուլտի տան յաջորդն : Նա իւր հարստութիւնն աշխատութեամբն դիզած է : Եղբայրն զոր նա կողքայ այսօր Պ. Առման Հէյն, փարիզու ամենաբարեբար անձինքներէն մին էր : Թողուց նա իւր եղբոր գովելի օրինակներ եւ սկզբուքներ որոցմով վերջինս ինքզինք բարեբախտ կը համարի անոնց հետեւելուն եւ զայնս ի գործ դնելուն համար :

Այն տունը զոր Մարդասիրական ընկերութիւնը կառուցանել կուտայ ժանտ Առք փողոցն՝ պիտի ունենայ 20,50 մէդր երես, 10 մէդր խորութեան վրայ : Գետնայարկէն զատ վեց յարկեր եւ տա-

նիքմը պիտի բովանդակէ : Շէնքին ետեւը պիտի գտնուի 550 քառակուսի մէթր մեծ գաւիթ մը որոյ յատակը ծեփեալ պիտի լինի եւ ուր տղայք պիտի կարողանան հանգստօրէն խաղալ առանց որ եւ է երկիւղի :

Բնակարանաց ձեւն մի օրինակ պիտի լինի : Իւրաքանչիւր յարկ հինգ բնակարան պիտի պարունակէ եւ մէն մի բնակարանը պիտի ունենայ երկու սենեակ, մի խոհանոց եւ իւր սեպչական ճեմիշն եւ ոչ ամբողջ յարկին ընդհանուր՝ որ սովորաբար կը պատահի ածան գնով վարձու տանց մէջ : Իւրաքանչիւր բնակարանի մէջ վարձակալն իւր տրամադրութեան ներքեւ պիտի գտնէ ջուրն եւ կազը :

Առէմպէրկի իշխանը, նախագահ Մարդասիրական ընկերութեան, հանդէսէն յետոյ սրտառուջ բանախօսութիւն մը ըրաւ եւ վերջացուց այն բառերով զորս Յիշիէ արտասանած է Տիկին Ալիեօնի հիմնարկած հիւանդանոցին բացման օրը :

«Թող հիմունքդ յաւիտեան անխախտ մնան եւ մեր բարեբարներուն խնամոց եւ առատաձեռնութեանց մշտնջենական կոթողներն լինին :»

Յետ մի այլ բանախօսութեան զոր արտասանեց Պ. Ժօրժ Բըթի, առաջին քարն դրուեցաւ, որոյ մէջ կար կնքեալ տուփ մը եւ որ կը պարունակէր մագաղաթ մը յետագայ գրութեամբ :

18 Յունիս 1888

«Մարդասիրական ընկերութիւնը, հիմնեալ յամին 1880, խնայողական տանց առաջին քարն դրաւ ի շնորհս Տեարց Առման եւ Միշէլ Հէյնի նուիրատուութեանց եւ սահմանեալ ձեռամբ նախախնամութեան բարեօրէն ընտանեկան կեանքն եւ առտնին առաքինութիւններն :»

Սոյն թուղթն ստորագրեցին Տեարք Հէյն, Առէմպէրկի իշխանն, Մօնօ, Ռի-

չըլիէ՞ Դ. Բարսեղիւն եւ Կոնսթիւլ կոմսուհին :

Բուռն ծախահարութենէ մը զինի՝ որով ողջունէին Պ. Միշել Հէյնի անունն, հանդէսն վերջացաւ :

Յարմար առիթ մը գտնելով, ի բոլոր սրտէ կը մաղթեմ՝ որ ապագային մէջ Արեւելեան Տնտեսական Միութիւնն ալ նմանօրինակ մարդասիրական յարկեր կառուցանէ յօգուտ եւ ի խնայողութիւն գործաւոր դասուն :

ՍԵՊՈՒՀ Գ. ՄՕԶԵԱՆ

ՀՈՂԵՐՈՒ ԱՐԺԷՔՆ Ի ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ

Ասկից մէկ քանի ամիս առաջ հետեւեալ լուրն կարգացինք զանազան լրագրաց մէջ :

«Ակիւպ-Վրանիայի երկաթուղւոյ գծի շինութենէն եւ մանաւանդ Եւրոպական գծերու հետ միացումէն ի վեր շրջակայքը գտնուած հողերու գինը շատ բարձրացած է, որոյ վրայ գաղափար մը տալու համար կը բաւէ հետեւեալ պարագայն յիշել : Օսմանեան հպատակ բարձրաստիճան անձ մը չորս տարի առաջ 500 ոսկւոյ հող մը գնած էր Սելանիկի կայարանին շրջակայքը, վերջին օրերս երեսուն եւ հինգ հազար ոսկի առաջարկուեր է իրեն այդ հողին համար, որ ըսել է վճարուած գումարէն եօթանասուն անգամ աւելի, բայց տէրը չէ հաճեր այդ գնով իւր հողէն բաժնուիլ. վստահ լինելով անշուշտ ապագային զայն բարձրագոյն գնով մը վաճառել :»

Տաճկաստանի մէջ՝ այն տեղերը չեն միայն որ բարձրանալու տրամադրութիւն ունին : Մեր երկրի հողերու ընդհանուր գինը այսօր շատ անկեալ վիճակի մը մէջ կը գտնուի, որոյ նմանը Եւրոպական եւ ոչ մէկ երկրի մէջ կրնայ տեսնուիլ, ուստի տարակոյս չվերցնե՛ր թէ Տնտեսագիտական փոքր յեղաշրջում

մ'իսկ մեծ ազդեցութիւն պիտի ներգործէ հողերու գնոյն վրայ, եւ ակներեւ է թէ այս վիճակ չկրնար այլեւս տեսել եւ թէ նպաստաւոր փոփոխութիւն մ'անհրաժեշտ է քանի որ Եւրոպական երկաթուղեաց գիծերն այսօր միացած են Պոլսոյ հետ : Ասիական գեծերու ծրագիրն ալ քիչ ժամանակի մէջ անշուշտ պիտի իրագործուի եւ ահա այն ատեն Տաճկաստանի հողերն առնուազն տասնապատիկ աւելի արժէք մը պիտի ունենան քան ինչ որ ունին այսօր :

Կոստանդնուպոլիս՝ բազմամարդութեան կողմանէ Եւրոպիոյ հինգերորդ մայրաքաղաքն է, իսկ իւր հազուագիւտ դիրքով եւ բնական գեղեցկութեամբ աշխարհիս առաջին քաղաքը կրնայ նկատուիլ ինչ պատճառ կայ ուրեմն որ Եւրոպիոյ յետին քաղաքներուն հետ անգամ չէ կարող մրցիլ հարստութեան մասին : Եւրոպական եւ ոչ մէկ մայրաքաղաքի մէջ լուծած է որ կանգունը մէկ երկու դրուշի հող ծախուի . մինչդեռ Թուրքիոյ մայրաքաղաքին մէջ այսօր իսկ այդ գներով հողեր ծախուելու վրայ են . այս կը նմանի սովին ժամանակ հաց հայթայթելու համար վաճառք ծախելու . եւ բնական է թէ այդ պիտի սոսկալի պարագայի մէջ պէտքը լրացնելու համար իրաց իրական արժէքին չը նայուիր :

Պոլսոյ հողերն ալ այսօր կը ծախուին իրենց արժէքին մէկ տասներորդ կամ աւելի նուազ գնով եւ ասոր ալ պատճառ սովին է Տնտեսական ձեռնարկութեանց, բայց չնորհիւ այն իմաստուն կարգադրութեանց մեր բարեգութ ինքնակալին . որ անընդհատ կը խորհի իր ժողովրդեան բարօրութեանը վրայ, այս սով չը կրնար երկար տեսել, ուստի մեք վստահ ենք որ մօտ ապագայի մէջ Տնտեսական այնպիսի ձեռնարկներ կիրառութեան պիտի դրուին որք մեծ ազդեցութիւն պիտի գործեն

հողերու անհամեմատ բարգաւաճման :

Ո՛վ չգիտէ եւ ո՛վ կրնայ երկրայիլ թէ աշխարհիս մէջ ճշմարիտ հարստութիւն՝ հողն է . այն ժողովուրդ որ հող չունի աղքատ է եւ թշուառ . եւ ահա այս սկզբունք իրագործելու նպատակաւ արդի մեծ տնտեսագէտք կաշխատին այժմ տարածել ժողովրդեան մէջ փոքր կալուածատիրական դրութիւնը որ միայն կարող է թշուառութեանց առաջնն առնուլ : Միթէ մեր պապերն ալ չէին պատուիրեր մեզ թէ , մարդս թշուառութեան դէմ ըստ կարի ապահով ըլլալու համար , պէտք է ԱՇԽԱՏի տուն մը եւ խանութ մը ունենալ :

Ո՛րքան կը զղջան , որքան կափսոսան եւ կողքան այժմ ամեն անոնք որք հայրենական տուն՝ խանութ եւ կամ որ եւ է՝ կալուած մը ծախելով՝ անմիջական եւ մեծամեծ շահերու օկնկալութեամբ գործի ձեռնարկած եւ չեն յաջողած եւ կամ արժէթղթեր գնած եւ սնանկացած են :

Մենք ալ կը կրկնենք մեր պապերուն խրատը եւ մարդասիրական պարտք կը համարինք յորդորել մեր հայրենակիցներն , որ ջանան որչափ որ կրնան , հող գնել եւ իրենց զաւակաց ժառանգութիւն թողուլ հողային հարստութիւն , որով գէթ նոքա կարենան յապագային բարեբաստիկ կեանք մը վայելել . ժամանակ չունինք կորսնցնելու , քանզի եթէ պահ մ'ալ տնտնանք՝ քանի որ երկաթուղեաց յարաբերութիւնք զմեզ Եւրոպացւոց հետ կապած են , օտարներ պիտի գան անտարակոյս գնելու մեր աժան հողերը . յիրաւի այն ատեն շատ յուսահատ պիտի ըլլայ մեր վիճակը . նա որ հող չունի ստրուկ է , եւ մեք պիտի ըլլանք ստրուկք օտարաց , մտածենք մեր ապագայն եւ գործենք մինչդեռ ժամանակ է , քանզի յետոյ չկայ փրկութիւն : Ըսողներ պիտի ըլլան հարկաւ թէ այս գաղափարը իրագործելու՝ այսինքն հող գնելու համար ,

դրամագլուխ պէտք է , եւ թէ գործոց արդի դադարեալ վիճակին մէջ՝ ժողովրդեան առաջին հոգն է առօրեայ ապրուստի խնդիրը : Սակայն այդ ընդդիմախօսներ չեն գիտեր անշուշտ թէ՝ Պոլսոյ ժողովրդեան այժմ ամենամեծ դիւրութիւն մը կայ հող գնելու համար , անդամակցելով Արեւելեան Տընտեսական Միութեան , որ միաբանութիւն մ'է ամեն ազգէ անձանց խնայողական միջոցներով հողի եւ կալուածի տէր ըլլալու :

Այս Միութեան նպատակն⁽¹⁾ է գըլխաւորաբար յարմար դիրքով աժան հողեր գտնալ եւ դիւրին միջոցներով զայնս ժողովրդեան բաշխել՝ անոնց վրայ տուններ ալ շինելով . ասկից զատ ուրիշ տնտեսական կարգադրութեամբք իւր ընկերաց վիճակը ապահովել : Այս Միութեան բոլոր շահերը ուղղակի իւր անդամակիցներուն կը վերաբերին եւ առեւտրական կամ այլ շահագիտական ընկերութեանց նման մասնաւոր անձանց յատկացուած չեն :

Յիշեալ Միութիւնը առ այժմ պայմանի տակ առած է Մաքրիզիւղի եւ Եէաի-Քուէի մէջտեղ գտնուած հարթ եւ ընդարձակ դաշտին վրայ 1000 արտավար գետին , որք ծովեզերքէն ըսկսելով կը տարածուին երկաթուղոյ գծին վրայէն դէպ ի ներս . այս տեղերուս օդը ընտիր՝ ջուրն աղէկ եւ երթեւեկութիւնն ալ շատ դիւրին է . շոքեկաւքով Սիրքէճիէն 25 վայրկեան եւ Պոլսոյ պարիսպէն միայն երկու վայրկեան , իսկ քաղելով Եէաի-Քուէէն հազիւ 10/15 վայրկեան կը տեւէ :

Այս հողերը կը ծախուին այժմ կանգունը գրեթէ 40 փարայի . ներկայ վիճակին մէջ իսկ այս գինը խիստ աժան է մանաւանդ եթէ նկատողութեան առ-

(1) Տես Միւռնեան կանոնագրութիւնը , որ կրնայ ստացուիլ «ՏՆՏԵՍ» խորհրդական միջոցաւ :

նեմք ապագայէն յուսացուած հետեւեալ առաւելութենէն, այսինքն

— Ա. ինչպէս ի Մաքրիգիւղ ժամանակաւ նոյն գնով կը ծախուէին հողերը եւ այժմ կարծես կանգունը երկու երեք մէճիտ եւ աւելի, այս տեղերուն ալ արժէքը անպատճառ քանի մը տարի յետոյ պիտի բազմապատկի, մանաւանդ որ մէկ կողմանէ Մաքրիգիւղ եւս քան զեւս ընդարձակուելով այս տեղերուն հետ պիտի միանայ:

— Բ. Ըստ որում այժմ Եւրոպական երկաթուղիք միացած են, մեր Պոլսոյ հողերուն ընդհանուր գինն ալ անհրաժեշտ պիտի բարձրանայ. եւ յիշեալ հողերն ալ իրենց բացառիկ դրից մեծ յարմարութեան պատճառաւ, քիչ ժամանակի մէջ անպատճառ պիտի ծաղկին:

— Գ. Արեւելեան Տնտեսական Միութիւնը ամէն բանէ առաջ կաշխատի այժմ պէտք եղած արտօնագիրն ստանալով իւր գնած տեղերուն վրայ գեղեցիկ գիւղ մը հիմնել Եւրոպական ճաշակով: Եւ ցարդ իւր ջանքերն յաջող արդիւնք ունեցած են կառավարութեան այլեւ այլ ճիւղերուն մէջ:

— Դ. Միութեան տեղերն մայրաքաղաքին ամօթապէս կից լինելով ամեն կերպիւ յարմարութիւն ունին չուտով յառաջ երթալու եւ համոզուած ենք թէ արդարեւ փայլուն ապագայ մը կը նշմարուի նորաչէն գիւղին համար:

Արեւելեան Տնտեսական Միութեան մասնակից են այսօր զանազան ազգերէ եւ աստիճաններէ բաղկացեալ 500 ի մօտ անձինք, որոց վիճակագրութիւնը ստորեւ կը դնենք. եւ որք ստորագրուած են 650 ի չափ բաժիններ, յորմէ կը հետեւի թէ այժմ վաճառելի բաժիններէն միայն 350 բաժին կը մնան: Միութեան մասնակցելու պայմաններն խիստ դիւրին են. քանզի մէկ բաժին հողի՝ (որ մէկ տէօնիւ մայսինքն 1600

կանգուն հող ըսել է) մասնակից ըլլալ ուզողը պիտի վճարէ շարժական 10 շրուշէն 5 տարուան մէջ 1500 շրուշ, փոքրիկ մաս մը կանխիկ վճարելով. սակայն ինչպէս այլուր ծանուցուած է քիչ ժամանակէն 1500 շրուշի որոշեալ գինը պիտի բարձրանայ:

Միութիւնը մինչեւ ցարդ գնած է իւր 500 բաժանորդաց համար 464,000 կանգուն գետին դրամը ամբողջ վճարեալ եւ 560,000. կանգուն դրամը մասամբ վճարեալ եւ ունի այսօր մօտ 250 բաժնի տէրեր որք իրենց հողին արժէքը ամբողջ վճարած ըլլալով հաստատապէս անդամ են Միութեան եւ այս պարագայն անտարակոյս ամենամեծ ապահովութիւն մ'է Միութեան յարատեւութեանը:

Աստ կը դնենք հետաքրքրութեան համար՝ Արեւել. Տնտես. Միութեան մէջ գտնուող անձանց,

Վ. ԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Եպիսկոպոսունք 5, վարդապետ 1, քահանայք 6, տիկնայք 35, օրիորդք 11, Տէրութեան պաշտօնեայք 48, վաճառականք 45, սեղանաւորք 25, ճարտարապետք 6, երկրաչափք 9, բժիշկք 12, դեղագործք 7, ոսկերիչք 12, եազմաճիք 11, պաշտօնեայք վաճառականաց 12, պաշտօնեայք օթօման պանքային 12, պաշտօնեայք Բէժիի, Երկաթուղեաց, Տէրքօսի եւ այլ ընկերութեանց 14, փաստաբանք 8, դասատուք 7, խմբագիրք 5, տպարանապետք 5, գրավաճառք 5, գրագիրք 10, յանձնակատարք 8, իշխմէճիք 8, սըրմաքէչք 5, մանրիֆաթուրաճիք 7, սրճարանապետք 7, ատաղճավաճառք 6, դերձակք 7, հազըրճիք 7, Թօաֆճիք 6, սենեկապետք 6, կաշէվաճառք 6, կոշկակարք 6, ֆէսճիք 5, Թարգմանք 5, մետաքսավաճառք 5, ասոնցմէ ի զատ կան նաեւ՝ պատրիարքարանի պաշ-

տօնեայ, գծագրիչ, ապահովագրական գործակատար, ատամնաբոյժ, վալուեթաճի, անտառաբան, հացագործ, լրագրավաճառ, էլէքթրիսիէն, թէլէկրաֆիստ, թուղաճի, երկրագործ, ծըխավաճառ, ներկարար, ժամագործ, հանգաբան, վարսավիրայ, աթոռ շինող, գազանճր, ձուլիչ, յաւկանճր, զիլճի, շապիկ շինող, բարապան, պարտիզպան, խոհարար, փորագրիչ, յապշիմճի, ածխավաճառ, շօխանքանի, բիւսկիւլճի, Պաւսնանի, նալճի, գալիւֆեար, կտաւագործ, աֆօրեհճի, քօւֆալաֆճի, խուրտավաթճը, երկաթագործ, հնավաճառ, թղթավաճառ եւ այլ արհեստաւորք եւ խանութպանք, մէկէն մինչեւ չորս :

ՊԱՐԱՊՈՅ ԺԱՄԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Համբաւաւոր պատկերհան մը գիւղին մէկը երթալով երբ գիւղացւոյ մը խեղճուկ խրճիթը կը նկարէր, գիւղացին հարցուց իրեն. « վարպետ, իմ տանս պատկերը կը հանես կոր նէ ատկէց ի՞նչ կը վաստդկիս : »

« Ատ պատկերէն 5000 ֆրանք կառնեմ ես : »

« Հէ՛հ, հինգ հազար ֆրանք մի, ինծի կէս գինը տասնէ ես տունը քեզի կուտամ : »

Պէօրեկճիին փուռը կը մօտէ. քանի մը հատ կը օրելէն ետքը ինքնիրեն կը մըռըլտայ « զարմանալի բան, կըսեն թէ մարդ քանի ուտէ այնչափ ախորժակը կը բացուի. երկու հատ կերայ՝ ախորժակ չեկաւ, երեք, չորս, հինգ, վեց եւ դեռ ախորժակս չիգար. շատ տըկարցած ըլլալու եմ : »

Թ. Պ.

« Քարլօ, ան որ առաջունէ գիտէիր թէ կինդ այդչափ նախըս է, ինչո՞ւ առնուսնացար : »

« Չառնէի նէ աւելի գէշ պիտի ըլլար : »

Հարսնիքի սաւ մը մեջ. « Ո՞վ է տապալանդակ աղջիկը : »

« Աղջիկս է, տիկին : »

« Հա՛. . . որչափ գեղեցիկ հագուերէ, հը. . . ինք ալ շատ սիրուն է եղեր : »

Խաւնոքսանը. Տիկին ահա ձեզ ամենագեղեցիկ կերպաս մը կը ներկայացնեմ որ փարիզի վերջին մօսան է : »

Տիկինը. Բայց վախճամ այդ գոյնը կը նետէ արեւուն : »

Ճարպիկ երեւնալ ուզող մշակը. « Ոչ տիկին, բնաւ մի վախճաք. երկու տարի է հոս պատուհանը դրած ենք արեւին տակ ու բան մը չէ եղած : »

Փարիզի վերջին մօսան է՝ հագուստի աշխարհ մը ունենալ, որոյ մէջ կը բաւցընեն՝ ամեն անգամ նոր շինուած հագուստին մէկ օրինակը՝ հագուստը շինուած թուականն ալ տակը յաւելցնելով. Այսպէս գիրք մը կը ձեւանայ, որ տիկնոջ հագուստեղինաց մէկ պատմութիւնը կը ներկայացնէ ապագային :

Ամենաշաւ յանձնարարական մը. Գրչխարկ կապող կիներ իր յանախորդին. « Օրիորդ բարեկամաբար կըսեմ՝ առէք այս գլխարկը, ձեր գէմքին շատ լաւ կը նստի. անցեալ շաբթու մի եւ նոյն գլխարկէն օրիորդի մ'ալ տուի եւ հիմա իմացայ թէ նշանուեր է : »

Վ. Ի ՓՈՐԻՉԻՆ

Ազդեցիկ դարման սնանկութեան. Չինաստանի մէջ երբ պակսաւ մը սնանկանայ՝ տնօրէնին եւ ընդհանուր պաշտօնէից գլուխները կտրելով՝ տետրակներուն հետ մէկ տեղ գերեզմանը կը նետեն :

Հինգ հարիւր տարիէ ի վեր եւ ոչ մէկ պանգա մը սնանկացած չէ Չինաստանի մէջ:

ՖԻԿՍՈՒՑ

Աղան՝ նպարալսմանին: «Ա՞ն է հաշիւս, լաւ, բայց ես մէկ անգամ մը աճառ առի, ձէթն ալ մէկ անգամ առի, բանիր երկու անգամ... այս ի՞նչ է մարդ, ամեն բան կրկնապատիկն ես անցուցեր:

Նպարալսմանը առանց այլայլելու: «Այո՛ տէր իմ, չէ՞ք գիտեր, կրկնատումարի դրութիւնը այնպէս է, ամեն հաշիւ երկու անգամ պիտի անցնի: Տետրակնիս կրկնատումարի դրութեամբ կանցնեմ»:

Ժամագործը: «Ինչպէս գոհ եղա՞ք նոր տուած ժամացոյցէս»:

Յանախորդը: «Շիտակը մէկ կողմանէ շատ աղէկ է, ճշմարիտ բարեկամի մը նման հաւատարիմ է եւ ինձ յարեալ»:

Ժամագործը: «Այնպէս պէտք է, իմ ծախած բոլոր ապրանքներս ալ անանկ ընտիր են»:

Յանախորդը: «Այնպէս կերեալ, քանզի ամեն ատեն որ քալեմ, նա ալ ինձ հետ կերթայ, իսկ երբոր կայնիմ հաւատարիմ արարածն ալ ինձ հետ կը կենայ»:

«Ինչու մազերդ ճերմկնալ կըսկսին կոր մայր իմ»:

«Հապա ատանկ անառակութիւններ ընես նէ ի՞նչ կըլլայ»:

«Ըսել է դուն շատ անառակութիւն ըրեր ես որ մամիկիս մազերը ճէպճերմակ են»:

Գաղղիացի վաճառական մը՝ հնութեանց եւ գեղարուեստից վերաբերեալ իրերու ծաղկաման (վազո) մը տեսաւ օր մը հնավաճառի մը քով, որ 200

ֆրանք պահանջեց ըսելով՝ թէ 1500 ֆրանք կարժէր եթէ զոյգ ըլլար: Բայց վաճառականը չի գնեց մէկ հատ ըլլալուն համար: Քանի մ'օր յետոյ քաղքին մէկ հեռաւոր վայրը պտտած պահուն վաճառականը ուրիշ խանութի մը մէջ վազօ մ'ալ տեսաւ որ առջի տեսածին յար եւ նմանն էր, զոր ջերմ սակարկութենէ մը յետոյ գնեց 500 ֆրանքի: Յետոյ վազեց ուրախութեամբ միւս խանութը՝ առջի տեսածն ալ գընելու համար, բայց իմացաւ մեծ դժգոհութեամբ թէ խանութպանը մէկ օր առաջ ծախեր էր զայն ուրիշ հնավաճառի մը ի Պաթինեօլ, ուսկից զայն գնած էր մեր վաճառականը:

Վիքթօր Հիւկօ երբ 12 տարեկան տղայ էր եւ իր մեծ եղբայրը Շարլ 14 տարեկան, բարեկամին մէկը օր մը հարցուց հօրը թէ «Իւր որդիքը գրական կամ բանաստեղծական կարողութեան որ եւ է նշաններ ցոյց կուտան միթէ»: «Շարլի վրայ» կը պատասխանէ հայրը «այդպիսի բան մը կը նշմարուի բայց մինչեւ հիմա թօթօ (վիքթօր) խորված գետնախնձորը նախապատիւ կը համարի աստղերուն»:

ԱԹԷՆ ԱՅԻՍ

Պատկերհան մը՝ որ մեծ համբաւ հանած էր կենդանեաց պատկերներու մասին, Լիզպօն ճամբորդած պահուն պատեհութիւն կուենեայ Փորթուգալի թագաւորին ներկայանալու: Թագաւորը իւր գոհունակութիւնը կիմացնէ պատկերհանին այս կերպով «պարոն, շատ ուրախ եմ զձեզ ճանչելուս համար, զի շատ սիրահար եմ կենդանեաց»:

ՄԱՆԻԿԱՆԻԹԻԿԷՍ

Պօարօ սաստիկ ատելութիւն ունի մենամարտութեան դէմ: օր մը երկու պարօն ներկայացան իւր բնակարանը ի

Փարիզ, ըսելով «դուք նախատած էք մեր բարեկամը, նա հատուցում կը պահանջէ ձեզմէ, ձեզ թողլով ընտրութիւնն՝ զինու, ժամանակի եւ տեղւոյ»։ Պօարօ ի սկզբան շփոթեցաւ, բայց իսկոյն ինքզինքը ժողովելով պատասխանեց կտրճութեամբ մը. «Լաւ ուրեմն բարեկամք, զէնքը պէտք է ըլլայ սուր, ժամանակը՝ վաղն առաւօտ, եւ տեղը Նիւ-եօրք»։ (ուրանկարելի էր երթալ)։

ՄԱՍԻՔ ՏԸ ՖԵՐ

Այս կը յիշեցնէ մեզ մեր Սամաթիացի բարեկամը, որ օր մը Բերա գափէին մէկը նստելու պահուն անուշադրութեամբ ձօլկնօի մը ոտքին կը կոխէ եւ առանց գիտնալու զբօսանք մը կը պատճառէ մօտընստող մասնագէտներուն. ձօլկնօն կրակ կտրած մենամարտութիւն կը պօռա. զինուց ընտրութիւնը ինչպէս օրէն է, դիմացիինն այսինքն Սամաթիացիին թողլով։ «Լաւ ուրեմն» մէկանց կը պատասխանէ Սամաթիացին որ արդէն գլուխը բաւական տաքցուցած էր, «ես կընտրեմ օդիին հազարնոցը, երկուքնիս ալ պէտք է մէկ մէկ հատ առնեմք, նախ մէջինը պարպենք եւ յետոյ մարտնչինք անոնցմով»։ Քիչ մը վերջը ձօլկնօն տեսնուեցաւ փռուած սեղանին ներքեւ, յաղթանակը Սամաթիացւոյն էր։

ՆԻՒԲԵՂԲԱՅՐԵԱՆ

Ա Ձ Դ

ԱՌ ԱՆԴԱՄՍ ԱՐ. ՏՆՏԵՍ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Յայտնի է թէ հողային կանոնագրի 21^{րդ} յօդուածին համեմատ հիմնադրարական եւ արձանագրութեան տուրքերն ժամանակին չի վճարելով իր վճարումներն 12 շաբաթ յետաձգողը իւր կարգը պիտի կորսնցունէ. դարձեալ նոյն կանոնագրի 33^{րդ} յօդուածին համեմատ, հողի փոխարէն ընելիք վճարումները 12 շաբաթ յետաձգողին երկրորդ պայմանաժամ մը պիտի դրուի նոյնպէս 12 շաբաթ, եւ այս երկրորդ պայմանաժամու միջոցին եթէ իր ունեցած պարտքը ամբողջովին չվճարէ, այն բաժանորդն իր բաժնի կարգը կորսնցնելով պիտի անցնի յաջորդ կարգերէն միոյն մէջ, Միութեանս վարչութիւնն ալ եթէ ուզէ, իրաւունք պիտի ունենայ օրինաց տրամադրութիւնը գործադրելով Միութեանս անդամակցութենէն զինքը դուրս հանել։

Սոյն կանոնաց գործադրութիւնը տեղի պիտի ունենար հողային կանոնագրի հրատարակումէն 61 օր յետոյ (Տես յօդ. 39), բայց ինամակալաց ժողովոյ կողմանէ որոշուած ըլլալով որ վերոյիշեալ 21^{րդ} եւ 33^{րդ} յօդուածոց գործադրութիւնը տեղի չունենայ մինչեւ որ թէ հիմնական եւ թէ հողային կըրկին կանոնագրութեանց չորս լեզուաւ հրատարակութիւնը չամբողջանան, Միութեանս վարչութիւնը պարտաւորած էր գործադրութիւնը յետաձգել։

Արդ Միութեանս հիմնական եւ հողային կանոնագրութիւններն ամբողջովին հայերէն, տաճկերէն, յունարէն եւ գաղղիարէն լեզուաւ հրատարակուած եւ արդէն ընկերաց բաժնուած ըլլալով Տնօրինութիւնն պարտաւոր է այլ եւս ներկայ թուականէս 61 օր յետոյ սկսելով՝ որ ըսելէ 1888 Նոյեմբեր 10 գործադրել հողային կանոնագրի 21 եւ 33^{րդ} յօդուածոց տրամադրութիւնքն։

Տնօրինութիւն

Արեւ. Տնես. Միութեան

Կալաթա, 21 յուլի 1911 թ. 10 Սեպտեմբ. 1888

Տնօրինութիւն

Արեւ. Տնես. Միութեան

Կալաթա, 21 յուլի 1911 թ. 10 Սեպտեմբ. 1888

ՄԱՆՈՒԹԻՒԻՒՆ

Մինչեւ 1888 Նոյեմբեր 10, Միութեանս բաժանորդք՝ հիմնադրական եւ արձանագրութեան տուրքերէն զատ պէտք է վճարած ըլլան բաժին գլուխ ի հաշիւ հողերու,

Առաջին կարգի բաժիններուն (թիւ 1 էն մինչեւ 100 ի) համար 1000 զրշ.

Երկրորդ կարգի բաժիններուն (թիւ 101 էն մինչեւ 250 ի) համար 870 զրշ.

Երրորդ կարգի բաժիններուն (թիւ 251 էն մինչեւ 500 ի) համար 600 զրշ.

Չորրորդ կարգի բաժիններուն (թիւ 501 էն մինչեւ 700 ի) համար 210 զրշ.

Առաջին, երկրորդ եւ երրորդ կարգերուն մէջ եթէ գտնուի ոք որ վերոյնշանակեալ գումարներէն, 240 զրշ (24 շաբաթական) պակաս վճարած ըլլայ, այնպիսին պիտի կորսնցնէ իւր կարգը եւ պիտի անցնի իւր վճարած դրամին համեմատ, վերջէն եկող կարգերուն մէկուն մէջ: Իսկ չորրորդ կարգին մէջ եթէ գտնուի մէկը որ իւր հիմնադրական եւ արձանագրութեան տուրքերն չէ ամբողջացուցած, այնպիսին ալ պիտի կորսնցունէ իւր կարգն ըստ կանոնի: Կիմացեանք միանգամայն որ վերոյիշեալ թուականէն ետքը Միութեան մնացած բաժիններու գինը պիտի բարձրանայ, այսինքն հինգերորդ կարգի բաժիններն պիտի սկսին վաճառուիլ՝ որոց հոգային գինը պիտի ըլլայ բաժինը 1400 զրշ. հիմնադրական եւ արձանագրութեան տուրքերէն զատ:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՅԱԿԱՆ

ԱՄԵՆԱԼԱԻ ԴԵՂՆ

Շուէտի թագուհին. որ երկար ժամանակէ ի վեր հիւանդութեամբ կը տառապէր, զգալի կերպիւ լաւ վիճակ մ'ունի այժմ: Իւր բժշկին տուած դեղագիրն է, «առաւօտուն կանուխ ելիր, անկողինդ պատրաստէ, սենեակդ աւել եւ կարգադրէ. աշխատէ պարտիզին մէջ եւ պտտել գնայ յաճախ»: Շատ մը տիկիներ՝ իրենց ջղերը բուժելու կամ ջղային տկարութենէ տառապող իրենց աղջկունքը փրկելու հա-

մար, լաւ կընեն որ փորձեն այս դեղագրի գործադրութիւնը. «զի չեմք տարակուսիր անոր հետեւանաց լաութեան» կըսէ՝

ՖԻՐՍ ՀՍՈՒՍ

ԾՈՎՈՒ ԲԱՂՆԻՔ

Ամեն եղանակի համար առողջապահական տարբեր խնամքներ կան որոց լաւագոյնն է անշուշտ ծովու բաղնիքը, որ սակայն օգտակար ըլլալու համար զանազան կանոններէ կախումն ունի զորս գործադրել հարկ է:

Նախ եւ առաջ կը պատուիրենք թէ ծով մտնելու ժամանակ՝ մարմինը ոչ շատ տաք եւ ոչ շատ պաղ ըլլալու է. եթէ մարմինը շատ տաք է՝ յանկարծ պաղելով արեան հաւաքումն կրնայ տեղի ունենալ. իսկ եթէ շատ պաղ է, յետաջըրջութիւն մ'անկարելի լինելով, անհնարին է այլ եւս տաքնալ:

Ջրոյ բարեխառնութիւնը նկատողութեան առնուելու կարեւոր կէտ մ'է եւ սխալ է այն կարծիքը թէ որքան ջուրը պաղ ըլլայ՝ այնքան աւելի լաւ է. եթէ չափազանց տաք բաղնիքը կը թուացընէ, չափազանց պաղ բաղնիքն ալ ունի իւր անպատեհութիւնները, վասն զի ջրային յանկարծակի գրգռումն պատճառելով կրնայ փնասակար հետեւանքներ ունենալ: Ուստի յայտն եւս խորհուրդ կուտանք միջինը ընտրել, այսինքն ծով մտնել երբ ջրոյն աստիճանը 18 կամ 19 է, որ օգտակար եւ միանգամայն ախորժելի է:

Որչափ ժամանակ կենալու է ջրոյ մէջ, ընդհանրապէս տասը վայրկեան բաւական են. անոնք որ երկար ժամանակ ջրոյ մէջ կենալով՝ պաղէն կապոյտ կը կտրին՝ իրենց առողջութիւնը վտանգի կը դնեն:

Յիշենք նաեւ թէ ծովու բաղնիքը շատ աւելի օգտակար կըլլայ երբ անմիջապէս յետոյ բաց օդոյն եւ արեւուն

մէջ պտոյտ ընելով մկանքներն շարժման ենթարկին:

ԱՐԵՒԱԶԱՐԿԻՆ ՏՐՈՒԵԼԻՖ ԽՆԱՄՔՆԵՐԸ

Երբ մէկը արեւէն զարնուի, պէտք է զանի անմիջապէս շուք բայց բացօդեայ տեղ մը փոխադրել, ուր նորա հագուստները հանելով պէտք է ամբողջ մարմնոյն վրայ ջուր սրսկել որոյ աստիճանը հաւասար ըլլայ օդոյն բարեխառնութեան: Ետոյ հագուստը կամ թիկնոցը հիւանդին վերեւ շարժելու է ուժով՝ բայց ոչ անապարանօք եւ կանոնաւոր երթեւեկով: օդոյն այս կերպ արուեստական շարժումէն ջուրը կը շոգիանայ եւ զօրաւոր ու միանգամայն օգտակար պաղուածիւն մը յառաջ կը բերէ:

ԿԷՍ ԳԼԽԱՑԱՌՈՒ ԴԱՐՄԱՆ

Պ. Ռապու եւ Նօթանկէլ բժշիկները դիտած են՝ որ խոհանոցի հասարակ աղբ յատկութիւն ունի անմիջապէս դադրեցնել կէս գլխացաւն (migraine) ցաւն սկսելուն պէս չափաւոր քանակութեամբ աղ ուտելու է:

ԳԼԽՈՒ ՑԱՒԻ ԴԱՐՄԱՆ

Մեծ գաւաթ մը սուրճ պատրաստէ, որ պէտք է ըստ եւրոպացւոց առանց դիրտի միայն սուրճին ջուրն ըլլայ, լիմօն մը քամէ մէջը եւ շատկեկ շաքար դիր որ անուշ ըլլայ եւ կարելի եղածին չափ տաք տաք խմէ: այս միջոցս շատ աղէկ է ջղային գլխու ցաւերու համար:

ՄԵՂՈՒԱՑ ԽԱՅԹՈՒԱԾՔԻՆ ԴԵՂ

Կայսերական «Այի Մամա» ազարակի տեսուչ Թորգոմեան մեծ Գէորգ էֆէնտի մեզ պատմեց թէ անցեալ տարի

ազարակը մեղուէ մը խայթուելով մատը սկսեր է ուռիլ: ցաւուն դարման մտածելու միջոցին հոն գտնուող դիւղացի մը խառղի հատիկ մը փրցուցեր, մէջտեղէն ձեղքեր եւ խայթուած տեղին վրայ կապեր է: որով ցաւը դադարեւ եւ մատը առողջացեր է անմիջապէս:

ԿՈՅԻԾՆԵՐՈՒ ԴԱՐՄԱՆ

Յայտնի է թէ շատ անգամ բժշկաց դեղերու հակառակ կոծիծներն կը շատնան տղայոց ձեռքերու վրայ եւ կանցնին միայն կնոջ մը աղօթելով, որ կը կատարուի միշտ ուրիշ բան մ'ալ կոծիծներուն վրայ քսուելով: Տնտեսի անցեալ սեպտեմբեր ամսաթուոյն մէջ ծանուցինք թէ թուղի ծառին ճիւղը կը գործածուի: Գէորգ էֆէնտի մեզ ծանոց թէ ինքն եւս իր տղայութեան կոծիծ ունեցեր եւ կնոջ մը աղօթքով անցեր է, որ սակայն աղքատներ է նա եւ կոծիծներու վրայ: Այս մասին փափաքելի է մեզ բժշկաց կարծիքն ունենալ:

ՄԵՂՈՒԱՑ ԽԱՅԹՈՒԱԾՔԻՆ ԱՅԼ

ԴԵՂ ՄԸ

Քիչ մը անուշադրի ոգիք (նշատըր րուհու) ջրով խաւնէ եւ մէջը լաթ մը թաթխելով դիր խայթուած տեղին վրայ, իսկոյն օգուտը կը տեսնես:

ՄԵՂՈՒԱՑ ԽԱՅԹՈՒԱԾՔԻՆ ԴԵՂ ՄԱԼ

Թէեւ կոշտ բայց միշտ պատրաստ եւ օգտակար դեղ մ'է մեղուաց խայթուածքին դէմ, հողը քիչ մը ջուրով կամ թուքով խառնել եւ իսկոյն կապել խայթուածքին վրայ:

ԱԶՔԻ ՄԷՋ ԻՆԿԱԾ ԲԱՆԸ ՀԱՆՆԵԼ

— Աչքի մէջ ինկած չիւղ կամո եւ է բան մը դուրս հանելու դիւրին միջոցը

այն է, որ մէջը բան մը ինկած աչքին ձեռք չդպցուելով, միւս աչքը շփուի: Այս կերպով 2-3 րոպէ չ'անցած, աչքէն դուրս կը ցայտէ ինչ որ ընկած է ա- նոր մէջ:

ԱՐԵՒԱԶԱՐԿԻ ՀԱՄԱՐ ԱՅԼ ԴԱՐՄԱՆ

Արեւազարկէն առաջ եկած գլխու ցաւի համար պէտք է գլուխը լուաւ սքիրթօ, օղի եւ կամ այլ ալգոլ պա- րունակող հեղանիւթով մը: Բանի մը անգամ այսպէս լուալէ յետոյ ցաւը կանհետանայ:

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆ ՄԸ ԳԻՐՈՒԹԵԱՆ ԴԵՄ

Տօթէօն Լըվէն, ծանօթ Եւրոպիո մէջ ջղային խանգարմանց վրայ ըրած իւր աշխատութիւններովն, կարեւոր տեղեկագիր մը հաղորդած է առ մար- դարանական ընկերութիւնն յորում կա- պացուցանէ բժշկական փորձերով թէ ջղային վրդովմունք մարդուս սնունդը իւր նպատակէն կը շեղեցնեն եւ ամէն ինչ ճարպի կը փոխեն, եւ աստի կը հետեւի թէ՛ գիրութիւնն ջղային վըր- դովումէն յառաջ եկող երեւոյթ մ'է:

Երբ պատշաճ եւ յարմար դարմանով մը, (լաւ սնունդ, ընդհանուր առող- ջապահութիւն) ջղային դրութիւնն վե- րահաստատուի, յայնժամ ճարպն տա- կաւ առ տակաւ կը նուազի եւ հի-ւանդն իւր նախկին հանգարտ վիճակը կը վերստանայ: Յիշեալ կանոնաց վրայ յետևով՝ աւասիկ բժշկին ըրած մի քանի փորձերն:

Գեր ծերունի մը ստամոքսի եւ շն- չառութեան նեղութիւններ կզգար: Իրեն հանգիստ տրուեցաւ, ինչպէս նա- եւ շաքարն երեք անգամ միւս, բայց ազատ թողուեցաւ որ իւր կամաց հա- մեմատ կերակրուի, հաւկիթով, արմըտ- եօք, կաթով եւ սուրճով: Վեց ամսը- ուան մէջ 45 լիտր միւս կորսնցուց եւ

յայնժամ դիւրաւ կը շնչէր ու հան- գարտ կը քայլէր:

Քսան եւ եօթն տարեկան մանկա- մարդուհի մը մայր հինգ զաւակաց, գեր էր: Չորս տարիներէ հետէ գլխու ցաւով կը նեղուէր. ականջն կը խօսէր. եւ շնչառութեան նեղութիւններ կըզ- գար: Սրտի բաբախմանց պատճառաւ չէր կրնար սանդուխէն վեր ելնել, ա- խորժակ չ'ունէր եւ կերածը դժուա- րաւ կը մարսէր: Հիւանդն հանգստու- թեան ենթարկուեցաւ եւ տրուեցաւ նմա միս ու շաքարն մի անգամ ձուկ, իւր կամքին թողնով հաւկիթ կամ ա- պուր ճաշակելն: Տակաւ առ տակաւ մարսողական գործողութիւնը կանոնա-ւորուեցաւ եւ ինն ամսուան մէջ հի-ւանդը 52 լիտր կորսնցուց իւր մարմ- նոյն կշռէն:

Երիտաւարդ բժիշկ մը մի եւ նոյն հիւանդութեան ենթարկուած, սոյն դարմանն ի գործ դնելով 30 լիտր կոր- սնցուց:

Եւ այս փորձերէն բացորոշ կը տես- նուի թէ՛ նիհարացումն կերակրոց քա- նակութենէ կախում չունի. այլ ջղա- յին դրութեան իւր հաւասարակշու- թիւնն ստանալէն: Այս երեք հիւանդ- ներէն իւրաքանչիւրն քիչ քանակու- թեամբ Bromure de Potassium եւ phos- phate de chaux առած է իւր ստամոքսն եւ ջղային դրութիւնը հանգարտեցնե- լու նպատակաւ: Սննդառութիւնը ճար- պային մարմինները ջնջելուն համար չէ որ հիւանդք կը նիհարանան. որովհե- տեւ հաւկիթն իւր մէջ կը պարունակէ 12% ճարպ, կաթն 3%, մաքառօնին 12%, եւ եթէ հիւանդները կը նիհա- րանան, պատճառն այն է որ կաթը, հաւկիթն եւ արմոխք կը հանդարտե- ցընեն ջղային գրգռումները:

Եթէ հանգստութիւն կը տրուի գե- րերուն, պատճառն այն է որ հիւանդ- ջղային դրութիւնը շարժմամբ կը տա-

ռապի, եւ հետեւաբար բոլորովին սխալ գաղափար մ'է հիւանդին մարմնամարդական փորձեր պատուիրել ճարպն ջընջելու համար: Գիրութիւնն այն ատեն երեւան կ'ենէ երբ ջղային գրութիւնը կորսնցուցած է իւր հաւասարակշռութիւնն: Եւ բժիշկն իրեւ գարման գիրութեան, ի նկատի առնելով ջղային կազմուածքն, ի բաց պիտի մերժէ ուղեղն եւ մարսողութիւնն գրգռող մէկն սնունդ եւ դեղ, մարզանք, գէնք գործածել եւ մտաւորական աշխատութեան չափազանցութիւն:

Մ. Գ. ՄՕԶԵԱՆ

ՊԵՏԱՆԻ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

Սոյն վերնագրոյ ձակ՝ Տնեսական, Առեւտրական, Դպրոցական, Տնական, Օրինական եւ այլ պիտանի խնդրոց վերաբերեալ հարցումներ հանդիսիս մէջ հրատարակել որոշած ըլլալով: Եթեմեւմբ պիտի ընդունիմք մեր բաժանորդաց կողմանէ մեզ ուղղուած այս ճեսակ հարցումներ ինչպէս եւ այդ հարցմանց համար եկած պատասխաններն: Հարցմունք թէ պատասխանիք պէտք է համառօտ ըլլան եւ պարզ լեզուաւ գրուած, հրատարակութեան արժանի չի համարուած գրութիւնք եւ չեն դարձուիր:

Թիւ 58. Երկաթէ ամանները կրկին եմայրե ընելու միջոցն ի՞նչ է:

Գ. Տ.

59. Գարեջուրին պղտորութիւնը զրտելու (տուրուտմիշ ընելու) միջոցն ի՞նչ է:

Մ. Յ. Ա.

60. Ակուանները հաստատուն պահելու չափ լինտ չունեցողի մը կամ այլ եւ այլ պատճառաւ մաշած լինտերու ինչ դարման կրնայ ըլլալ:

Մարգուան, Հ. Յ. Յ. ԹՈՒՄԱՆԱՆ

61. Երիտասարդք քուանք չալելու փափաք ունին, արդեօք այդ իրենց օգտակար է թէ վնասակար, եւ միթէ չալելու համար մասնաւոր ժամանակ մը որոշել պէ՞տք է:

Մարգուան, Հ. Յ. Յ. ԹՈՒՄԱՆԱՆ

62. Քիոսի եւ Սիդոպոլուի կամ այլ արգասաբեր տեղեաց անիսօնի հնձոց վրայօք թղթակցելու համար ծանօթ անձինք չունենալով՝ ի՞նչ միջոցաւ կըրնամ արդեօք այդ մասին ապահով տեղեկութիւն ստանալ:

ՆՇԱՆ Ա. Վ. ԳԱՌԵՆԻԿ

63. Քանի՞ ժամ պէտք է քնանայ՝ չա-

փահաս տղայ մը, երիտասարդ մը, ծերունի մը:

64. Քաջառուղ Երիտասարդի մը եւ օրիորդի մը ամուսնանալու տարիքը որո՞նք են:

Էտիրնէ. ՍԵՊՈՒՀ ՄԷՐԱՄԵԹՃԵԱՆ

65. Հետեւեալ նամակն՝ որոյ օրինակներն արդէն պաշտօնական եւ անպաշտօն մասնագետներու հաղորդած ենք մեր կողմանէ, երկրին գիւղատնտեսական մէկ ծանր խնդրոյն վերաբերելուն մեր ընթերցողաց եւ մանաւանդ երկրագործներու մասնաւոր ուշադրութեանը կը յանձնենք:

ԿՈՎՈՒ ԿՈՏՈՐԱԾ Ի ՄԱՐԶՈՒԱՆ

Մեծարգոյ Տնօրինութիւն Տնտես օգտաշատ հանդիսի:

Ներկայիս կուգամ պատմել քաղաքիս եւ շրջակայ գիւղօրէից տնտեսագիտական վիճակին մի մեծ հարուած տուող տխուր եղելութիւն մը:

Շուրջ 4-5 շաբաթէ յետէ քաղաքիս եւ շրջակայ գիւղօրէից մէջ գտնուած կովերու վրայ մի տեսակ տարափոխիկ հիւանդութիւն սկսած եւ յայնմ յետէ դեռ մինչեւ ցարդ հարիւրաւոր կենդանիք նորա զոհ գացած են. ահաւանիկ յիշեալ ախտին բացայայտ նշաններն:

1° կենդանին աստին բռնուելէն 8 օր առաջ կաթէ բոլորովին կը կտրի:

2° 8-րդ օրը դանդաղ կերպիւ գլուխը կը կախէ. երբէք բան մը չուտեր. քըթէն, աչքերէն ու բերնէն անընդհատ մի տեսակ ջուր կը հոսի:

3° Մի քանի օր յետոյ փորհարութեան հանդիպելով զգայապէս մարմինը կուռի. 1-2 օրէն գոռում գոռումով կիյնայ կը մեռնի փորը բացուած ատեն լեարդը իր ամեն մասամբ չափէ դուրս ուռած եւ իւր ձեւը բոլորովին փոխուած կը գտնուի:

Ահա խեղճ կենդանիք վերոյգրեալ կերպիւ բռնուելով ցարդ անձնիւր գիւղի մէջ՝ միջին հաշուով 100-150 էն աւելինք այս սեռաւ ախտին զոհ գացած եւ հետզհետէ երթալու վրայ են. ախար կը սաստկանայ համեմատաբար եթէ տաք ընէ. եւ կը մեղմանայ մի սակաւ երբ խոնաւ ու անձրեւի է. այս ախտը մեր շրջակայ 20-30 գիւղօրէից մէջ միայն լինել կը կարծուէր. սակայն մօտերս լը-

սեցինք հետզհետէ թէ նա իւր ջարդը սկսեր է նաեւ յԱմասիա, 'ի վէզիր Քէօփրիւ, Հաճի-գիւղ, 'ի Մէճիտ-էօզին եւ մի քանի տեղեր եւս:

Անուրանալի է սակայն թէ տեղային իշխանութեանց կողմէ արտի ծագման, ծաւալման եւ մանրամասն պարագայից վրայ մասնաւոր քննութիւններ եղած եւ ինչ ինչ դեղ ու դարմաններ շուտ ընդ փոյթ ընել հրամայուած է բայց նոյն դարմաններ 100 կենդանւոյն գէթ 10ը հազիւ ազատած են եւ մնացելոյն ոչինչ ազդած:

Եւ աղքատ ու թշուառ երկրագործն որ անցեալ տարւոյ յիշուելու արժանի անգութ սովին ձանկերէն հազիւ իմն ազատուած երբ մի սակաւիք հանգիստ չնշելու միսիթեանութեամբ կօրօրուէր, ահա անակնկալ ու անցեալ դժբաղդութեան մասամբ յար եւ նման պատուհաս մ'ալ իրեն աչքերէն հեղեղանման արտասուք կը հոսեցնէ:

Արդ տէր, ահա հանդիսիդ միջոցաւ ներկայացնելով այս արտին բնութիւնն եւ երեւոյթն միանգամայն կը խնդրեմք որ 'ի սէր երկրին չահուց, արտին ընթացքը կասեցնելու համար պէտք եղած անմիջական դեղ ու դարմաններու վերահասու եղող բարեկամաց կողմէ հրատարակութիւնն օգտաշատ հանդիսիդ միջոցաւ որով մնամ ձերդ:

19/31 Յուլիս 88 ՍԵՂՈՎԱԿ ՍԱՆՎՈՍԵԱՆ

ՆԱՄԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Յ. Թ. Գ. Մարտուան. ձեր փոխանակագրի փոխարէնը 360 զրշ. ստացանք եւ անցուցինք ձեր հաշւոյն:

Ն. Թ. Սեբասիա. Ա. Ե. ի թերթերն ժամանակին շարունակեալ են. չստացանք Յ. Փ. ի զրկած նամակն եւ ոչ 13 զրշի թղթագրողին, 27 մայիս նամակաւ ձեր ուզաց երեք օրինակ Տնտեսներն եւս շարունակեալ Բ. տարւոյ 1 թիւէ սկսեալ:

Գ. Խ. Տ. Յարսա. ձեր ուզած Տնտեսներն շարունակեալ սկսեալ Բ. տարւոյ 7^{րդ} թիւէ:

Գ. Ն. Կիրասուն. ստացանք 13 զրշ. Յ. Գ. է ի Պոլիս վասն Յ. Զ. ի բաժանորդագրութեան, թերթերն շարունակեալ Բ. տարւոյ 7^{րդ} թիւէն սկսեալ, ստացանք նաեւ 4 Յուլիս նամակաւ 26

զրշի նամակագրողմ Ա. է. ի եւ Ե. Ս. ի համար. թերթերն շարունակեալ Բ. տարւոյ 1 թիւէն սկսեալ:

Կ. Տ. Գ. Եղեւիս. ստացանք մայիս 31 նամակաւ 26 զրշի նամակագրողմ ձեր հաշւոյն 2 տարեկան, թերթերն շարունակեալ Բ. տարւոյ 1 թիւէն սկսեալ եւ Ա. տարւոյ գտնուած թիւերէն եւ Արեւել. Տնտես. Միութեան կանոնագրէն ալ այս անգամ շարունակեալ:

Մ. Բ. Սարսուն. Մ. Եղբարց թերթերն ձեր ծրարողն շարունակեալ են. Բ. տարւոյ 1. թիւէն սկսեալ 10 օրինակ եւս շարունակեալ ձեր 13 Յուլիս նամակաւ ուզուած թերթերն շարունակեալ. Արեւել. Տնտես. Միութեան վերաբերեալ պատասխանն ուղղակի կ'ստանաք:

Կ. Ս. Եղեւիս. Ստացանք 1 Յուլիս նամակաւ 13 զրշի ի նամակագրողմ ձեր հաշւոյն:

Հ. Յ. Յ. Թ. Մարտուան. ձեր ուզած 4 օրինակ Տնտեսներն եւս շարունակեալ որով 24 օրինակ եղաւ որոյ ի հաշիւ ստացանք աստ 150 զրշ:

Յ. Գ. Զմիւռնիս. ձեր ուզած թիւերն շարունակեալ են:

Յ. Մ. Ս. Պանսում. Ստացանք ձեր գրաբերէն 45 զրշ. Յ. Մ. Գ. ի եւ Ա. Մ. Ե. ի եւ Թ. Գ. ի եւ ձեր հաշւոյն. Տնտեսներն շարունակեալ Բ. տարւոյ 7^{րդ} թիւէն:

Մ. Ա. Բ. Տիգրանակերտ. Ստացանք 21 Յուլիս նամակաւ 312 զրշ. Խ. Տ. է ի պոլիս. 24 անձանց բաժանորդագրութեանց համար: Ա. Շ. ի ի մուսուլ եւ Պ. Պ. ի տեղ Մ. Ֆ. ի անուան եւ նոյնպէս Տ. Ն. ի տեղ Գ. Զ. ի անուան սկսան շարունակել ըստ ձեր ծանուցման:

Ս. Կ. Ս. եւ Ա. Ս. Մ. Երուսաղեմ. ստացանք 2 Յուլիս նամակաւ 10 զրշի նամակագրողմ ձեր հաշւոյն, թերթերն ժամանակին շարունակեալ են:

Ս. Գ. Բ. Զարշամկա. Ստացանք 14 Յուլիս նամակաւ 32 1/2 զրշի նամակագրողմ ի հաշիւ անդ նշանակեալ 5 բաժանորդաց. թերթերն շարունակեալ Բ. տարւոյ 10 թիւէն սկսեալ:

Յ. Ս. Մ. Պանսում. Ստացանք 5 Օգոստ. նամակաւ 28 զրշ. ի հաշիւ անդ նշանակեալ բաժանորդաց Արեւել. Տնտես. Միութեան կանոնագրէն շարունակեալ ձեր:

ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ

Արեւելեան Տնտեսական Միութեան

ՎԱՍՆ 1888 ՏԱՐԻՈՅ

ՀԱՄՈՅԹ

ԾԱԽԲ

	Դրուե	Փր.		Դրուե	Փր.
1886 տարւոյ ծախուց յատկացեալ հասոյթէն			Թողակք պաշտօնէից	13200	
մնացորդ	10153	75	Վարձք գրասենեկաց	3600	
1887 տարւոյ հիմնադրական տրոց հաշուէն գան-			Գրասենեկի պիտոյք	3000	
ձուած	32715		Տպագրութեան եւ հրատարակութեան	5000	
1887 տարւոյ արձանագրութեան տրոց հաշուէն			Կարասեաց նորոգութիւնք	500	
գանձուած	17640		Յատակագծի շինութեան	3000	
Ծախուց փոխարէն կալուածատերէն առնուելիք . .	20000		Թարգմանութեանց	2000	
			Դրօշմաթուղթ	300	
			Զանազան ծախք	2000	
			Տնօր. ժող. անդամոց 52 շաբաթական այցեգինք .	14560	
			Վարչութեան » 52 » »	6240	
			Խնամակալաց ժողովոյ քարտուղարութեան	3420	
			Ըստ հարկին գործածուելու յատկացեալ	8000	
			Յաջորդ տարուան անցնելիք յաւելեալ գումար .	15958	75
	80478	75		80478	75

ՊԱՐՏԱԿԱՆ ՀԱՇՒՆՆԵՐ (Ստացուածք)

	Դրուց	Փրլ.
Ծախու առնուած գետիններու հաշիւ 565 տէօնիւմ	565000	
Գանձապահ Մեծ. Գրիգոր Էֆ. Գարակէօզեանի յանձնուած . .	44880	
Դրամարկը, պատրաստ դրամ	4323	75
Կարասեաց հաշիւ	4000	
Յատակագծի շինութեան հաշիւ	3433	
Զանազան պարտատեարք	764	
Հիմնադրական տրոց հաշուէն բաժանորդաց պարտքը	10520	
Արձանագրութեան պրոց հաշուէն նոյնպէս	10070	
	609987	75

ՄԻՈՒԹԵԱՆ 1887 ՏԱՐԻՈՅ

ԾԱԽՈՒՑ ՓՈԽԱՐԷՆ

ՀԱՍՈՑԹ

	Դրուց	Փրլ.
5 1/2 տարուան ծախուց յատկացեալ 1886 տարիէն մնացորդ հա- սութից հաշիւ	50475	
1887 հիմնադրական տրոց հաշուէն իրական հասոյթ	32745	
1887 տարուոյ արձանագրութեան տրոց հաշուէն իրական հասոյթ	47640	
	100500	

վերոյգրեալ Հաշուեկիռն մանրամասնաբար քննած եւ մայր տետրակաց հետ
լինելով կը վաւերացնեմք զայն

Անդաւր Հաշուեկիռնի Յանձնաժողովոյ

ԱԻԵՏԻՍ ԻՏԱՐԷՃԵԱՆ, Ա. ՆԱՐԻՆԵԱՆ, ԵՂԻԱԶԱՐ ՀԱՃԵԱՆ

ԵԿԵՒՈՒ

ՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

թեր, 1887

(Պարտի) ՊԱՀԱՆՁՈՂ ՀԱՇԻՒՆԵՐ

	Դրու	Փրլ.
Գեախններու փոխարէնն վճարող բաժանորդաց հաշիւ	209300	
Կալուածատիրոջ հաշիւ	298040	
Զանազան պահանջատեարք	495	
Ծախուց յատկացեալ հասոյթէն մնացորդ	40453	75
Հիմնադրական տուրքերէ հասոյթ 1887 տարւոյ մէջ	43235	
Արձանագրութեան տուրքերէ նոյնպէս	27680	
Միութեան ըստ օրինի պահեստի գումարն	2000	
Միութեան Ընդհ. ժողովոյ հրամանին գործածելի դրամ	12400	
Միութեան կնամակալաց ժողովոյ հրամանին գործածելի դրամ	4600	
Միութեան Հեղինակին հրամանին գործածելի դրամ	400	
Շահ եւ վնաս . 87 տարւոյ մէջ գոյացած գումար շահ	5044	
	609987	75

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԾԱԽՔԸ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹԸ

ԾԱԽՔ

	Դրու	Փրլ.
Տնօրէն ժողովոյ այցեգինք	44000	
Թոշակք պաշտօնէից	8780	
Վարչութեան այցեգինք	5960	
Տպագր. հրատարակութիւն եւ լրագիրք	4886	
Վարձք գրասենեկաց	3480	
Զանազան ծախքեր	2007	
Խնամակալաց ժողովոյ քարտուղարութեան	4640	
Գրասենեկի պիտոյք	4448	
Կարասեաց հաշիւ	449	25
Դրօշմաթուղթ	264	50
Դրամի կորուստ	106	50
Ընդհանուր ծախք	40024	25
Թաւելեալ գումար	60478	75
	100500	

Համաձայն գտած

Հաշուապետ

Պ. Յ. ԹՈՐԳՈՍ

Յ Ո Ւ Յ Ա Կ

Արեւելեան Տնտեսական Միութեան բաժանորդաց կողմանէ 1888 Յունիս 15է մինչեւ Օգոստ. 6, որ է Միութեան Գ. տարւոյ 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, եւ 22^{րդ} տեղի ունեցած ութ չաբաթական վճարմանց ընդհանուր գումարն :

Թիւ անձ	Վճար. Դր.	Թիւ անձի	Վճար. Դր.	Թիւ անձի	Վճար. Դր.	Թիւ անձի	Վճար. Դր.	Թիւ անձի	Վճար. Դր.	Թիւ անձի	Վճար. Դր.	Թիւ անձի	Վճար. Դր.
1	40	66	20	127	20	202	40	276	80	355	90	464	150
2	60	67	250	128	140	203	200	277	100	361	100	465	80
3	220	68	20	130	40	207	100	281	360	362	100	467	40
4	100	69	100	132	80	208	150	282	360	363	180	470	200
5	420	70	100	133	280	213	100	285	80	364	80	474	160
6	340	71	80	138	180	214	60	288	100	367	80	477	220
9	340	72	80	139	60	215	1000	290	60	372	420	478	80
12	100	73	220	144	80	216	1000	291	600	380	60	479	70
13	100	75	60	142	370	217	1000	292	60	384	30	480	110
14	160	76	120	144	200	218	40	293	220	383	160	481	40
17	40	78	60	145	100	220	290	296	140	384	80	484	40
18	100	79	60	148	70	221	290	297	80	387	60	485	70
20	160	81	90	151	120	222	100	300	40	388	30	486	140
21	40	82	60	154	80	223	40	311	80	389	60	487	320
22	110	83	220	157	40	224	40	314	100	390	80	488	90
23	90	84	180	160	100	225	40	315	70	395	20	489	90
24	90	85	40	161	60	228	20	318	60	399	40	495	100
26	50	86	110	162	100	231	60	319	50	403	200	498	60
30	60	87	120	163	60	236	120	321	80	408	120	500	40
31	200	90	40	164	40	241	50	325	80	409	20	501	100
34	20	92	80	165	80	242	280	327	120	412	120	502	40
35	170	97	100	170	80	247	80	328	80	414	100	504	40
86	170	104	80	178	100	249	40	329	100	416	40	505	280
38	80	105	40	180	40	250	180	333	140	418	130	508	120
39	120	107	60	181	120	251	40	334	40	422	80	509	80
42	20	115	160	184	60	253	140	335	120	423	100	510	50
43	140	116	100	186	60	257	80	337	40	429	80	513	20
44	60	117	40	191	80	264	80	338	60	430	180	515	40
49	20	118	10	192	100	265	40	342	60	437	150	517	160
50	80	119	100	193	60	266	60	343	210	442	110	518	60
54	70	120	120	194	150	267	50	344	80	447	120	520	400
57	40	122	100	195	60	268	130	347	60	452	20	524	40
59	100	123	220	196	140	269	20	348	40	457	80	522	300
61	320	124	60	197	60	270	20	350	20	459	150	523	700
64	50	125	20	199	100	271	100	352	470	460	20	29800	
65	80	126	80	200	30	273	20	354	40	461	20		

